

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE MÀSTER

COM ES DESENVOLUPA L'ORIENTACIÓ ACADÈMICA-PROFESSIONAL ALS CENTRES D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA DE MALLORCA DIAGNÒSTIC I PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

Sandra Peralta Palou

Màster Universitari en Formació del Professorat

(Especialitat/Itinerari d'*Orientació Educativa*)

Centre d'Estudis de Postgrau

Any Acadèmic 2020-21

COM ES DESENVOLUPA L'ORIENTACIÓ ACADÈMICA-PROFESSIONAL ALS CENTRES D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA DE MALLORCA.

DIAGNÒSTIC I PROPOSTA D'INTERVENCIÓ

Sandra Peralta Palou

Treball de Fi de Màster

Centre d'Estudis de Postgrau

Universitat de les Illes Balears

Any Acadèmic 2020-21

Paraules clau del treball:

Orientació acadèmica-professional, educació, centre d'educació secundària obligatòria, presa de decisions, programa d'intervenció, ...

Nom Tutor/Tutora del Treball Joan Jordi Muntaner Guasp

Resum

Dintre d'una societat en constant canvis, és fonamental que les institucions educatives assegurin una orientació acadèmica-professional amb el propòsit de què l'alumnat pugui adquirir capacitats i competències per adaptar-se i desenvolupar-se en aquesta. Encara que és un camp molt complex, l'orientació acadèmica-professional és imprescindible i necessària per a tot l'alumnat al llarg de la seva trajectòria educativa, la qual ajuda a la presa de decisions que condicionaran el seu futur educatiu, social i professional. El present treball abasta aquesta necessitat a partir d'una recerca per comprovar com es realitza en els centres d'educació secundària. A partir de l'anàlisi dels resultats obtinguts, s'ha dissenyat un programa d'intervenció per treballar l'orientació acadèmica-professional mitjançant activitats a les sessions de tutoria, que permeten potenciar i fomentar l'autoconeixement, el coneixement de l'entorn educatiu i sociolaboral, la presa de decisions i el projecte vital i professional.

Paraules clau: *orientació acadèmica-professional, educació, centre d'educació secundària obligatòria, presa de decisions, programa d'intervenció, etc.*

Abstract

In a constantly changing society, it is of fundamental importance that educational institutions guarantee an academic-professional orientation in order for students to acquire skills and competences to adapt and develop themselves within it. Even though it is a very involved field, academic-professional guidance is essential and necessary for all students during their entire educational career, as it helps them to make decisions that will condition their educational, social, and professional future. This study addresses this concern on the basis of a research to examine how it is carried out in high schools. After analyzing the results obtained, an intervention program has been designed to work on academic-professional guidance by running activities in tutorial sessions, which help to strengthen and promote self-awareness, knowledge of the educational and socio-occupational environment, decision making and the vital and professional project.

Key words: *academic-professional orientation, education, compulsory secondary education center, decisions making, intervention program, etc.*

Índex

1.	Introducció	6
2.	Marc teòric.....	10
2.1.	Introducció a l'orientació.....	10
2.1.1.	Origen i evolució de l'orientació	11
2.1.2.	Conceptualització, fonaments i objectius de l'orientació	12
2.2.	Marc d'intervenció de l'orientació acadèmica-professional	14
2.2.1.	Principis que regulen l'orientació acadèmica-professional com acció professional	15
2.2.2.	Funcions i objectius de l'orientació acadèmica-professional	16
2.2.3.	Com i quan es desenvolupa l'orientació acadèmica-professional.....	19
2.2.4.	Contextos i àrees d'intervenció de l'orientació acadèmica-professional..	22
2.3.	L'educació secundària obligatòria	24
2.3.1.	Lleis que regulen l'orientació acadèmica-professional	26
2.3.2.	Importància de la tasca dels centres educatius	27
2.3.3.	Funcions dels professionals de l'orientació.....	28
2.3.4.	Presa de decisions.....	31
2.4.	Principis claus d'una Proposta d'Intervenció.....	34
3.	Metodologia.....	36
4.	Anàlisi de dades i resultats	41
5.	Proposta d'intervenció	50
6.	Conclusions i reflexions finals	57
7.	Referències bibliogràfiques	59

8.	Annexes	66
8.1.	ANNEX 1. Enquesta pels alumnes de 4t d'ESO	66
8.2.	ANNEX 2. Sessions del Programa d'Orientació Acadèmica-Professional 74	
8.3.	ANNEX 3. Suport pel desenvolupament de les activitats proposades ...	85
8.3.1.	Sessió 1. "El tren"	85
8.3.2.	Sessió 1. Fitxa sobre els nostres interessos.....	86
8.3.3.	Sessió 2. Fitxa sobre els nostres interessos.....	89
8.3.4.	Sessió 3. Esquemes i mapes en relació als itineraris del nostre sistema educatiu 94	
	94
8.3.5.	Sessió 5. Qüestionari presa de decisions	95
8.3.6.	Sessió 5. Cas pràctic grupal	96
8.3.7.	Sessió 6. El cas d'en Quim	97
8.3.8.	Sessió 6. Els 6 barrets de pensar	98
8.3.9.	Sessió 7. Entitats d'orientació i inserció professional	99
8.3.10.	Sessió 7. Elaboració del Currículum Vitae i Carta de Presentació.....	100
8.3.11.	Sessió 8. Fitxa Quin és el meu camí?.....	101
8.3.12.	Sessió 8. Qüestionari d'avaluació final del programa	101

1. Introducció

En el present Treball de Fi de Màster s'ha intentat reflectir i exposar tots els coneixements i aprenentatges adquirits durant tota la meva formació acadèmica, i també els obtinguts gràcies a les diferents experiències professionals dels darrers anys. Per això, aprofito aquest espai per agrair a tots els docents i professionals que m'han ensenyat i aportat els seus coneixements, i m'han ofert el seu esforç, temps i dedicació, formant part de la meva formació personal i professional, convertint-se en grans impulsors i referents fins a arribar a ser la millor versió de mi mateixa.

Al llarg dels darrers anys de formació acadèmica i dels primers d'experiències laborals, he tingut l'oportunitat de coincidir amb diferents professionals de diversos àmbits que m'han permès conèixer de primera mà les tasques que pot realitzar un pedagog. Quan vaig començar a estudiar tenia molt clar a l'àmbit que em dedicaria una vegada finalitzés els meus estudis, no obstant això, a causa de cursar algunes assignatures específiques amb la influència de grans docents, després d'haver realitzat les pràctiques curriculars en l'àmbit de pedagogia hospitalària, i d'altres extracurriculars a un departament de formació en l'àmbit dels recursos humans, varen començar a aparèixer incerteses i dubtes pel que feia al meu futur acadèmic i professional. El que és cert és que, fins al moment, tot el que he fet m'ha encantat en tots els sentits, m'he sentit molt realitzada i m'han aportat moltíssimes coses, ja sigui professional com personalment.

Després de llargues reflexions, vaig arribar a la conclusió de què qualsevol professió, al llarg de la seva vida, no té per què encasellar-se a un àmbit de treball en concret, i que prendre bones decisions en els moments més concrets, ens ajuda per créixer i convertir-nos amb qui som, sempre fent el que més ens agrada i més ens omple. Gràcies al fet que jo no tingués molt clar cap a quin àmbit de la pedagogia em volia especialitzar, vaig reflexionar sobre la importància de conèixer-se molt bé a un mateix, amb les nostres capacitats i limitacions, la necessitat de prendre bones decisions durant tot el cicle vital, etc. En aquest moment, vaig tenir clar que com a pedagoga, volia ajudar i acompanyar als infants, des d'edats primerenques, oferint-los els meus coneixements, estratègies, i recursos per arribar a ser persones autosuficients, conscients i competents per a prendre les seves pròpies decisions, les quals marcaran la trajectòria de la seva vida. Així doncs, el camí que jo havia de seguir era el de convertir-me amb orientadora que, a més a més, aquesta especialitat no només té el seu enfocament en els aspectes

acadèmics, sinó també professionals. En darrer lloc, destacar que aquest màster no ha estat quelcom desconegut després d'haver cursat el grau de pedagogia, no obstant això, ha resultat ser enriquidor i m'ha permès apreciar un ventall molt més ampli de possibilitats per realitzar un treball de qualitat amb els adolescents, ajudant-los a créixer dins una societat en constant canvi, on tots hi tenim cabuda.

El tema del present treball de fi de màster esdevé d'una de les grans preocupacions que tenen la gran majoria d'adolescents quan cursen la darrera etapa d'Educació Secundària Obligatòria (ESO): saber quines decisions acadèmiques i professionals han de prendre en relació amb el seu projecte de futur immediat. Aquestes qüestions tenen una gran rellevància, ja que a partir d'aquestes es concreta l'itinerari que desenvoluparà l'alumne en funció de les diferents opcions que existeixen, o continuar amb un itinerari acadèmic o professionalitzador, o bé inserir-se en el mercat laboral. Si bé és cert que aquestes decisions es poden reconduir en el futur, en moltes ocasions, l'alumne assumeix un pes important a l'hora de prendre-les.

En aquest punt, al llarg de tota la transició acadèmica, l'alumne conviu amb un seguit d'incògnites i dubtes a causa de tota la informació que li arriba del seu voltant en relació amb el món laboral, ja sigui a través d'espais rellevants com la televisió o el cinema, on es transmeten idees preconcebudes sobre determinats camins acadèmics-professionals, amb dades que tal vegada encara no poden assimilar per ells mateixos. Per tal de concretar el seu projecte, els alumnes prenen decisions que vénen condicionades per les seves experiències personals, socials, acadèmiques i vocacionals, i pel context socioeconòmic. Ara bé, el context, les relacions amb la família, el professorat, la influència del grup d'iguals, i els referents socials i culturals, són també elements que influeixen notablement en la presa de decisions.

Les eleccions d'uns estudis superiors i/o d'una professió en concret, és a dir, l'itinerari de l'alumne, són decisions importants que l'alumnat ha de prendre de forma estudiada i informada, i aquestes es construeixen a partir dels esforços de l'orientació, la família i altres agents que actuen de manera explícita i intencional.

El que sembla clar és que és un projecte prou important per no deixar-lo només en mans de l'atzar de les experiències, l'aleatorietat dels missatges que arriben de fonts diverses i sovint contraposades o les

accions puntuals que en finalitzar l'ESO es puguin plantejar amb caràcter terminal. L'administració de tests, les xerrades informatives i les visites, programades al final de l'ESO, no són suficients perquè tots els alumnes puguin elaborar aquest projecte (Martínez et al., 2015, p. 16).

Per això, considero imprescindible i de molta necessitat l'orientació acadèmica-professional, la qual permet la construcció d'aquest itinerari essent un procés compartit, continu, intencional i planificat, en el que l'alumne sempre està acompanyat, i rep el suport per tal de potenciar el seu desenvolupament humà, el seu autoconeixement, i l'adquisició de competències per a prendre decisions reflexionades i consensuades. En definitiva, l'orientació acadèmica-professional al llarg de l'ESO ha d'optimitzar la gestió dels itineraris acadèmics i professionals dels alumnes, amb la implicació d'aquests i dels diferents agents que hi intervenen, essent accions que es donin tant de forma puntual com continuada, dintre i fora del currículum.

Encara que l'orientació acadèmica-professional és un dret de tots els estudiants segons la legislació educativa vigent en el nostre país, aquesta es troba amb diverses limitacions a l'hora d'implementar-se dintre del sistema educatiu, per això, són nombroses les millores que s'haurien de fer en l'actualitat per a garantir la seva efectivitat (Bernardo et al., 2020).

Finalment, mitjançant aquest treball es profunditzarà en aquesta problemàtica i s'intentarà esbrinar fins a quin punt les decisions dels alumnes són més una qüestió social o personal, i si mitjançant els processos d'orientació dels centres realment es proporciona una ajuda eficaç i de qualitat per aquests a l'hora de decidir per ells mateixos el seu futur. Així doncs, la finalitat principal del present treball de recerca és esbrinar i comprovar si s'ha dut a terme una orientació acadèmica-professional de qualitat en els centres d'ESO o, si pel contrari, encara hi ha diversos aspectes que es necessiten treballar i millorar per tal de cobrir aquesta necessitat tan present avui en dia. En funció dels resultats obtinguts, es proposarà un programa d'intervenció amb diversos recursos, activitats i estratègies que permetin una adequada i profitosa orientació acadèmica-professional per l'alumnat de quart d'ESO.

Per complir la finalitat del treball, a continuació es concreten els objectius generals d'aquest:

- Conèixer i profunditzar sobre el concepte d'orientació acadèmica-professional
- Analitzar i comprendre com es realitza la pràctica de l'orientació acadèmica-professional amb els alumnes de quart d'ESO
- Elaborar una proposta d'intervenció de l'orientació acadèmica-professional per l'alumnat

El treball es divideix en tres grans blocs: en primer lloc la recerca bibliogràfica; la segona part és tot el procés de recerca de la investigació realitzada; i, per finalitzar, una proposta d'intervenció i les conclusions principals.

La primera part del treball, el marc teòric, s'ha dut a terme mitjançant la documentació i informació extreta de la recerca bibliogràfica d'autors teòrics els quals han permès dur a terme la investigació posterior. En aquest s'exposen les principals temàtiques que ens ocupen en el present treball, les quals es poden concretar en tres eixos interrelacionats: l'origen i evolució de l'orientació, el marc d'intervenció de l'orientació acadèmica-professional, i el desenvolupament d'aquesta acció educativa en el context educatiu de d'ESO.

A continuació, endinsant-nos a la investigació, s'exposa l'enfocament i el disseny metodològic que se segueix al llarg de tot l'estudi, així com la finalitat i els principals objectius d'aquest. També es detallen els subjectes i la pertinent justificació, les tècniques utilitzades per a la recollida de dades i el procediment a seguir per a la posterior recollida de dades. Tot seguit, s'ha fet un estudi de les dades i resultats extrets a partir dels instruments que s'han passat a la població mostra, amb el propòsit de d'assolir els objectius plantejats a la recerca.

En tercer i darrer lloc, s'exposen les conclusions extretes de la recerca bibliogràfica i de l'anàlisi de dades de la investigació, amb una reflexió crítica i constructiva que ha donat lloc a una proposta d'intervenció.

2. Marc teòric

2.1. Introducció a l'orientació

Al llarg de les darreres dècades, els diversos governs, junt amb organismes internacionals, han anat elaborant, formulant i modificant les diferents lleis i decrets amb la finalitat i el compromís de millorar i avançar en temes d'educació, ja que aquesta és, i sempre serà, una qüestió de debat i preocupació per tota la societat. Un dels principals temes de debat en l'actualitat és la implementació d'una nova perspectiva i visió de l'educació, el que es coneix com l'educació inclusiva, la qual es fonamenta en la diversitat i l'heterogeneïtat de l'alumnat, tenint en compte sempre les seves capacitats, interessos i motivacions. Per tant, aquesta lluita constant per desenvolupar una educació equitativa, que valori, respecti i atengui les diferències de l'alumnat, considerades com una oportunitat per aprofitar al màxim l'evolució i creixement personal i social, i per enfortir els processos d'ensenyança-aprenentatge.

En altres paraules, l'educació inclusiva té la finalitat de transformar els sistemes educatius: les cultures, les pràctiques educatives i l'organització de les escoles (Blanco, 2008), i així obtenir una educació de qualitat i equitat amb el progrés, participació i presència de tot l'alumnat. Dintre d'aquesta perspectiva, on es pretén ajustar l'educació el màxim possible a cada individu, s'han de regular i transformar altres factors relacionats amb l'ordenació, l'organització, la planificació dels recursos, i l'orientació acadèmica i professional de tot l'alumnat (Herranz, 2011).

Pel que fa a Espanya, s'han implementat nombrosos canvis significatius en matèria d'orientació educativa, quelcom que ha esdevingut nombrosos avanços que han caracteritzat l'educació en els darrers anys.

Per a endinsar-nos en el tema que ens ocuparà al llarg d'aquest treball, l'orientació acadèmica-professional, és important entendre què proposa aquesta acció educativa i baix quins principis es regeix, no obstant això, primerament és necessari dur a terme una regressió als orígens d'aquest procés, duent a terme una recerca dels fonaments que donaren lloc al seu naixement i evolució.

2.1.1. Origen i evolució de l'orientació

En l'actualitat vivim a una societat de constants canvis que suposen el desenvolupament de noves estratègies d'aprenentatge i competències essencials per a garantir una transició exitosa entre les diferents etapes educatives (Álvarez i López, 2017). D'aquí, la importància de què els estudiants rebin una adequada orientació acadèmica i professional que els permeti adquirir els coneixements, competències, destreses i habilitats necessàries per a, posteriorment, introduir-se dins el món laboral d'una societat complexa, competitiva i en constants canvis (Martínez et al., 2014).

L'orientació, en termes generals, ha estat quelcom present en les diferents cultures al llarg de la història, no obstant això, nombrosos estudis demostren que aquesta va tenir els seus inicis als Estats Units a l'inici del segle XX, més concretament l'any 1908, de la mà de Frank Parsons (Monescillo et al., 2010). Parsons fundà la primera oficina de caràcter públic que tenia la finalitat de proporcionar orientació vocacional al marge de l'àmbit educatiu. Paral·lelament, a Europa sorgí aquesta pràctica, també fora del sistema educatiu, coneguda amb la terminologia d'orientació professional.

Pel que fa a Espanya, els programes d'orientació han estat tractats a l'inici de la segona dècada del segle XX, encara que anteriorment podem trobar algunes publicacions d'especial rellevància que estableixen, en certa manera, les bases d'aquesta acció educativa. Malgrat aquestes, diversos autors coincideixen en la baixa producció científica duta a terme en relació amb aquesta qüestió, com la falta de traducció de publicacions, disparitat i diferència d'informació, etc. (Figuera i Romero, 2013).

Al nostre país, el primer servei d'orientació es va dur a terme al Museu Social de Barcelona, l'any 1914, on s'orientava als joves sobre les possibles professions d'acord amb la seva personalitat. Tal com apunta Sánchez (2010), no va ser fins a la dècada dels setanta quan s'integrà l'orientació dintre del sistema educatiu, gràcies a la implementació de la Llei 14/1970, de 4 d'agost, General d'Educació i Finançament de la Reforma Educativa. Malgrat aquesta, l'orientació ha canviat significativament des dels seus inicis fins a l'actualitat, ampliant el terme i incloent els processos d'aprenentatge, és a dir, orientació educativa, l'atenció a la diversitat, i la prevenció i desenvolupament humà (Bisquerra i Álvarez, 2010).

2.1.2. Conceptualització, fonaments i objectius de l'orientació

Diverses investigacions fan especial incís a algunes qüestions claus relacionades sobre l'orientació, tals com el seu impacte personal i social, la seva aportació a una ciutadania activa i la necessitat de què es dugui a terme al llarg de tota l'etapa d'ESO, incorporada al currículum (Sultana, 2008). Però, de què parlem quan parlem d'orientació? Malgrat la gran rellevància que té aquesta dintre de la nostra societat avui en dia en diferents contextos, quan parlem d'orientació no trobem una definició única i consensuada sobre què significa, ja que aquest és un camp de treball que està en constant evolució, per això, en la societat actual, s'empren diferents designacions, segons l'entorn cultural, lingüístic o acadèmic, per fer referència a l'orientació.

Bisquerra i Álvarez (2010, p. 9) exposen que l'orientació s'ha d'entendre des d'un enfocament psicopedagògic, és a dir "entenem l'orientació i la intervenció psicopedagògica com un procés d'ajuda continu a totes les persones, en tots els seus aspectes, amb l'objectiu de potenciar el desenvolupament humà al llarg de tota la vida". Consegüentment, Calixto i Calixto (2018) afegixen que l'orientació hauria de ser un procés d'intervenció psicopedagògica en el que posi èmfasis a diferents tipus d'accions com l'assessorament, els serveis simples o mixtes d'orientació, els programes específics i les sessions de consulta.

Altres autors, en canvi, parlen del concepte d'orientació explicant que aquesta és un conjunt d'accions i tasques adreçades a ajudar a les persones perquè siguin capaces de prendre les seves pròpies decisions al llarg de la seva vida en l'àmbit personal, social, educatiu i professional, i puguin implementar-les en les seves rutines (Martínez et al., 2015). D'altres afegixen que es tracta d'un conjunt d'activitats i accions que permeten als ciutadans prendre dedicions clares, conscients i realistes en diferents àmbits i en qualsevol edat i moment de la vida, sempre mitjançant la identificació de les seves capacitats, competències i interessos (Sultana, 2008). Per això, l'orientació es pot realitzar en el context de l'ensenyament, la formació, el treball, la comunitat o a títol privat.

Calixto i Calixto (2018) exposen que l'orientació s'ha d'entendre com una intervenció psicopedagògica on hi hagi implícites diferents accions com l'assessorament i acompanyament dels alumnes, els serveis mixtes d'orientació, programes específics i

les sessions de consulta, tenint en compte que es tracta d'un procés gradual, reflexiu, crític, complex i continu, imprescindible per a la transició d'una etapa educativa a la pròxima, on l'alumnat tingui la figura d'agent actiu al llarg de tot el procés.

Per altra banda, els objectius principals que cerquen aconseguir els professionals de l'orientació mitjançant aquest procés són que els alumnes puguin desenvolupar la seva personalitat, aconseguixin l'autoorientació i l'autocomprensió, que s'acceptin a ells mateixos descobrint les seves habilitats, destreses i competències, que arribin a una maduresa per, posteriorment, dur a terme la presa de decisions tant acadèmiques com professionals, l'adaptabilitat en les diferents etapes educatives i un aprenentatge òptim al llarg d'aquestes (Adame et al., 2010).

Perquè tots aquests objectius es puguin assolir, els professionals de l'orientació han de dur a terme i desenvolupar funcions concretes al llarg de tot el procés. Álvarez i Bisquerra (2012) assenyalen com a més important: organitzar i planificar l'orientació; ser participants de l'elaboració del diagnòstic psicopedagògic; dur a terme programes específics d'intervenció pel desenvolupament de la carrera, per al llarg del procés d'ensenyament-aprenentatge, i per a la prevenció i desenvolupament humà; assessorar i acompanyar al professorat, al centre i les famílies; i avalar i investigar.

Ara bé, encara que estiguin molt definits els objectius que es pretenen aconseguir mitjançant els processos d'orientació, segons l'OCDE (2018), les lleis educatives dels darrers anys en el nostre país no han servit per a garantir una orientació de qualitat per a tots i, alhora, s'han detectat alguns problemes en aquest àmbit, percebuts tant pel professorat com per l'alumnat. Aquestes necessitats, segons Bernardo et al. (2020, p. 82) suposen "un dèficit formatiu tant dels professionals dels departaments d'orientació com dels docents dels centres educatius acompanyats d'una certa limitació dels recursos establerts". A més, Martínez et al. (2014) apunten que no existeix una metodologia específica i unificada per a totes les Comunitats Autònomes, el que suposa, segons Mariño (2011) una gran diferència pel que fa a les estructures d'orientació que s'ofereixen a cada un dels centres.

Per altra banda, també es poden destacar diferents condicionants i factors, durant el procés d'orientació, que poden alterar el desenvolupament d'aquest. D'entre tots els factors socioeconòmics i d'identitat en podem destacar alguns que poden arribar a

limitar les oportunitats i els processos educatius i formatius dels alumnes (García, 2010): el nivell socioeconòmic de l'alumne i el capital social i cultural del seu context familiar, el gènere; les expectatives (Sikora i Saha, 2011); l'accés a formació postobligatòria (Elman i O'Rand, 2007); les finalitats de la carrera i els canvis d'etapa i les transicions (Tynkkynen et al., 2010); i les trajectòries professionals adultes (Wiesner et al., 2003).

2.2. Marc d'intervenció de l'orientació acadèmica-professional

En primer lloc, cal assenyalar que, encara que va ser l'orientació professional la que va esdevenir l'origen d'una disciplina, amb el pas del temps aquesta va anar ampliant els seus horitzons fins al punt d'incloure l'orientació acadèmica. Per això, encara que molts autors segueixen emprant l'expressió d'orientació professional, s'ha d'entendre que aquesta va de la mà de l'orientació acadèmica. És a dir, l'orientació professional s'entén com un "procés d'ajuda que s'estableix entre un professional i una persona que ha de fer front a la preparació, accés, adaptació i progrés a una professió, el que implica el desenvolupament d'altres processos personals com el de la presa de decisions" (Parras et al., 2009, p. 227). No obstant això, des del moment en què aquest procés s'inicia en el marc de l'educació formal, resulta coherent parlar directament d'orientació acadèmica-professional, ja que ambdues treballen mitjançant l'autoconeixement, l'adquisició de competències bàsiques pel futur professional o l'elecció d'itineraris que promouen l'adquisició d'habilitats i coneixements diferenciats.

En el context educatiu, dintre del procés d'orientació educativa es pot diferenciar entre l'orientació acadèmica i la professional, no obstant això, aquestes s'han d'entendre com un conjunt, ja que estan fortament vinculades, i ambdues vetllen per aconseguir el creixement, desenvolupament i la realització personal de l'alumnat (Martínez et al., 2015). L'orientació acadèmica fa referència a l'acompanyament i a treure el millor rendiment dels processos d'ensenyança i formació que facin possible que els alumnes obtinguin i assoleixin la seva màxima excel·lència acadèmica d'acord amb les seves aptituds, amb la finalitat de què aquests puguin elaborar i planificar la seva trajectòria formativa amb eficàcia i autonomia (Martínez et al., 2015). Junt amb aquesta també s'ha de treballar l'orientació professional dintre del mateix procés, la qual ha de vetllar perquè

l'alumnat concreti un recorregut acadèmic que donarà lloc a un objectiu professional a mitjà termini, sempre quan s'hagi potenciat la maduresa professional i l'elecció d'un itinerari d'acord amb les capacitats i aspiracions de l'alumne.

Així doncs, l'orientació acadèmica-professional s'ha d'entendre com quelcom necessari que les administracions educatives han de proporcionar i que ha de ser objecte d'atenció prioritària. D'aquesta manera, l'orientació educativa, psicopedagògica, social i professional s'ha de considerar un "dret bàsic i fonamental de l'alumnat i de les famílies, un recurs al servei de la millora dels aprenentatges i del suport al professorat" (BOIB, 2019, p. 24126).

Llavors, la finalitat principal de l'orientació acadèmica-professional és aconseguir major rendiment, profit i satisfacció, pel que fa a la part personal i social de l'individu. És a dir, no només té en compte els interessos i aptituds de l'individu i les característiques de l'ocupació que garanteixin el rendiment i cobreixin així les demandes del mercat laboral, sinó que també vetlla per facilitar el desenvolupament i la realització personal d'aquest. "L'orientació acadèmica-professional ha passat de ser un instrument de selecció i col·locació professional a ser un element intrínsecament educatiu" (Parras et al., 2009, p. 228).

2.2.1. Principis que regulen l'orientació acadèmica-professional com acció professional

L'orientació acadèmica-professional està reglamentada per quatre grans principis que esdevenen dels fonaments propis de tota educació, els quals estan estretament relacionats, i tenen com a funció principal proporcionar les eines, estratègies i indicacions per saber quan i com actuar davant situacions concretes (Miranda, 2003). Aquests principis són els que es presenten a continuació:

- a) **Principi de prevenció:** l'objectiu principal d'aquest principi és actuar de forma proactiva, és a dir, es tracta d'anticipar-se a les dificultats que previsiblement puguin sorgir per tal de minimitzar el màxim possible els factors de risc que provoquen situacions de dèficit per a la població, quelcom que pot arribar a suposar problemes sociolaborals. Es tracta d'intervenir directament amb la

persona i/o grup dotant-los de competències perquè puguin fer front a situacions de conflicte amb èxit, així com influir en els contextos ambientals on es desenvolupen. Tal com assenyala Caballero (2005), aquest principi és imprescindible en els moments crítics vitals, sobretot quan es produeixen canvis significatius entre les diverses etapes educatives.

b) Principi de desenvolupament: aquest principi esdevé des de la visió del subjecte en creixement i evolució. En aquest es treballa íntegrament amb la persona, perquè aquesta pugui adquirir les competències necessàries i adequades que li permeti fer front les demandes de cada etapa evolutiva, identificant i estructurant la seva personalitat i, alhora, es promogui el seu desenvolupament social, personal, educatiu i laboral. L'orientació ha de considerar el conjunt de factors que afavoreixen el creixement de la persona, sense desvincular la part acadèmica de la professional, d'aquesta manera, la persona arriba a ser conscient de les seves capacitats i punts forts i aquests poden arribar a influir sobre les circumstàncies de la seva vida.

c) Principi d'intervenció social: l'orientació és una pràctica involucrada i compromesa amb el canvi social, i la finalitat principal és modificar els obstacles que esdevenen del context i que impedeixen la realització personal de la persona, per això, l'orientador és una figura clau com agent de canvi en tot el procés. En aquest es treballen aspectes concrets de la realitat educativa, l'atenció a l'orientat perquè pugui reconèixer les dificultats esdevingudes del seu context, i una nova proposta del currículum educatiu adequat al qual l'orientació ofereix i el qual la societat demana.

2.2.2. Funcions i objectius de l'orientació acadèmica-professional

Resulta difícil establir els objectius de l'orientació acadèmica-professional, ja que aquests estan en constant canvi a causa de les transformacions que experimenta la societat i a les noves demandes del mercat laboral.

Anys enrere, la funció principal d'aquesta acció educativa, durant les etapes de transició acadèmica, es limitava a facilitar informació del món laboral a l'alumnat, analitzar i

avaluar els interessos, capacitats i competències d'aquests, concretar les seves habilitats i aspiracions sociolaborals en treballs relacionats amb les aptituds de l'alumne, i proporcionar informació en relació amb els itineraris formatius i de treball tradicionals (Martínez et al., 2014). Avui en dia totes aquestes ja no són suficients; la societat actual es caracteritza per una transformació estructural determinada pels ràpids canvis socials, tecnològics i econòmics que, alhora, esdevenen canvis a l'activitat laboral i en els processos de formació, quelcom que exigeix una formació i orientació al llarg de la vida (Echeverría, 2008).

Per una banda, l'orientació acadèmica té l'objectiu d'afavorir "el rendiment acadèmic, la tria d'itineraris o opcions acadèmiques, prevenir l'abandonament i afavorir la motivació per a la formació i l'autoestima acadèmica de l'alumnat" (Martínez et al., 2015, p. 41), mentre que l'orientació professional, pretén que els alumnes puguin familiaritzar-se progressivament amb el món laboral, els requeriments i possibilitats que tenen i la presa de decisions en relació amb un projecte formatiu. Aquest dos tipus d'orientació estan fortament vinculades i tal entendre-les com tot un conjunt, ja que una sense l'altre no tenen sentit. És a dir:

Una bona orientació professional ha d'acompanyar a la persona a assolir la seva autorealització, "arribar a ser el que realment som", per això és important que l'adolescent conegui les seves fortaleces i oportunitats (determinants personals), perquè les contrasti amb les seves debilitats i amenaces (de l'exterior, els seus determinants socials) i així respondre als quatre interrogants bàsics del procés d'orientació: qui sóc? (autoconeixement, determinants personals), on estic? (determinants socials), què fer? (presa de decisions) i com fer-ho? (projecte professional i de vida) (Martínez et al., 2014, p. 58).

Segons l'esmentat, i tenint en compte els principis anteriorment anomenats, es poden concretar les diverses funcions pròpies de l'orientació acadèmica-professional, i alhora, aquestes es delimiten en tasques i objectius específics. Alguns autors fan diverses classificacions, d'entre les quals es destaquen les que s'exposen a continuació:

FUNCIONS	TASQUES
Planificació i organització	<ul style="list-style-type: none"> • Planificar els programes d'orientació acadèmica-professional • Organitzar i planificar les diferents activitats d'intervenció i els tècniques necessaris per a l'acció orientadora • Estimular l'organització perquè proporcioni el context adequat i que faciliti el desenvolupament òptim de la carrera de la persona
Diagnòstic	<ul style="list-style-type: none"> • Ajudar a un autoconeixement del subjecte per així fer front a la presa de decisions, a què sigui conscient de les seves possibilitats i com pot desenvolupar-les i posar-les en pràctica, a estimular i millorar les possibilitats de la persona, ajudar-la en el seu projecte de vida • Contribuir amb el tutor/a en el coneixement de l'alumne/a
Informació i formació	<ul style="list-style-type: none"> • Transmetre als subjectes l'interès i la motivació per informar-se • Proporcionar informació dels estudis, professional i ocupacional; sobre les característiques personals, ocupacionals i vocacionals; informació i formació, del treballador/a i informar i comprendre l'organització del mercat laboral • Desenvolupar en el subjecte estratègies de recerca d'informació • Conèixer els recursos que l'escola i la societat posa a disposició del subjecte • Emprar els mitjans tecnològics com a elements d'informació i consulta • Aproximar al subjecte al món del treball • Planificar els itineraris d'inserció
Suport per a la presa de decisions	<ul style="list-style-type: none"> • Ajudar al subjecte a desenvolupar estratègies i procediments per fer front el procés de presa de decisions • Organitzar i sistematitzar el concepte de si mateix i del món laboral i així poder planificar les estratègies per aconseguir els seus objectius
Consell	<ul style="list-style-type: none"> • Ajudar al subjecte a planificar els seus objectius vocacionals, i als subjectes immadurs a fer front el procés de presa de decisions • Ajudar a les persones amb capacitats excepcionals i a les seves famílies a escollir aquells objectius que millor s'adeqüin a la seva situació • Ajudar als subjectes a fer front qualsevol problemàtica vocacional • Parar especial esment als problemes personals i de relació del treballador/a

	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitar de forma especial, ajuda i assessorament en els moments d'admissió, promoció, canvi d'ocupació i planificació de retir
Consulta	<ul style="list-style-type: none"> • En relació amb el centre: ajudar a diagnosticar necessitats d'orientació professional; fomentar l'orientació de professors en aspectes vocacionals • En relació amb el professorat: implicar als professors/es en l'acció orientadora i atorgar-los facilitadors i recursos per a la seva realització • En relació amb les famílies: col·laborar en el coneixement dels seus fills/es i facilitar-los-hi informació, creant un clima de confiança per a prendre decisions • En relació amb les organitzacions: promoure el canvi d'actituds i millora de relacions
Avaluació i investigació	<ul style="list-style-type: none"> • Fer front l'avaluació de la mateixa acció orientadora a escala global i específic • Informar-se de les investigacions més rellevants i emprar les seves conclusions a la pràctica orientadora • Investigar sobre la pròpia intervenció orientadora

Taula 1: Funcions i tasques pròpies de l'orientació acadèmica-professional. Font: Álvarez (1995, p. 48).

2.2.3. Com i quan es desenvolupa l'orientació acadèmica-professional

En tot procés d'orientació és imprescindible tenir en compte dos eixos, en primer lloc, el subjecte de l'acció orientadora, és a dir, si aquesta va dirigida a un sol individu o bé és grupal i, en segon lloc, si aquesta té lloc per necessitat o per emergència, ja que quan una necessitat no queda coberta esdevé un problema i, molt probablement, l'alumne que no ha rebut orientació al final de l'etapa tindrà mancança d'informació de les diferents possibles vies per a continuar preparant-se (Martínez et al., 2015). Així doncs, segons l'esmentat, l'orientació pots donar-se en diferents moments i per diferents motius, tal com es pot constatar a la taula 2:

ATENCIÓ INDIVIDUAL		TASQUES
NECESSITATS D'ORIENTACIÓ	Individualització al llarg de l'etapa	Orientació preventiva al grup al llarg de l'etapa
PROBLEMES D'ORIENTACIÓ	Dificultats i risc d'abandonament o desorientació al final de l'etapa	Orientació puntual al grup al final de l'etapa

Taula 2: Quan i a qui orientem. Font: Martínez et al. (2015, p. 39).

Si aquestes quatre possibilitats s'encreuen l'orientació pot ser (Martínez et al., 2015):

- 1) Orientar a alumnes individualment sobre les seves mancances quan encara no són una problemàtica
- 2) Orientar a alumnes individualment que ja tenen un problema: aquesta sol ser majoritàriament a final de l'etapa educativa a causa d'una desorientació o quan volen abandonar el sistema educatiu
- 3) Orientar a un grup d'alumnes a partir de necessitats: en aquest cas es treballa durant tota l'etapa educativa vetllant pel bon desenvolupament acadèmic i professional
- 4) Orientar a un grup d'alumnes amb problemes: aquests solen ser problemàtiques que esdevenen de dificultats d'elecció, d'acreditació o de continuació d'estudis

No obstant això, la orientació de qualitat és la que es du a terme al llarg de tota l'etapa educativa, essent l'alumne el protagonisme i l'agent del seu propi procés de desenvolupament acadèmic i professional, per això, mitjançant l'orientació s'ha d'acompanyar i guiar l'alumne progressivament, dotant-lo de les competències bàsiques perquè aquest sigui el més autònom possible, prenent les seves pròpies decisions i, elaborant i definint el seu projecte de vida amb itineraris acadèmics i professionals.

Per altra banda, quan parlem de l'orientació acadèmica-professional també hem de tenir en compte que aquesta s'ha d'anar introduint progressivament dintre del currículum, de manera interdisciplinària, i duta a terme pels professors de les diferents matèries, coordinats amb els tutors i els professionals de l'orientació (Álvarez et al., 2000). A les diferents matèries s'ha de vetllar per treballar aquesta orientació amb l'objectiu de que els alumnes aprenguin i siguin capaços d'elaborar el seu propi camí acadèmic i professional, considerant la formació permanent i les expectatives personals a partir de

l'autoconeixement i la recerca d'informació de les diferents opcions existents. Així doncs, ja que no existeix una assignatura d'orientació com a tal, mitjançant el currículum de les diferents assignatures, s'ha de treballar per l'adquisició de competències transversals que els ajudin al llarg de la seva vida a prendre futures decisions.

Aquest tipus d'orientació s'inicia "amb l'accés i el procés d'incorporació, acollida i familiarització del nou alumnat al centre i a l'etapa" (Martínez et al., 2015, p. 31). Aquesta vetlla per la formació acadèmica al llarg de tota l'etapa, i la creació d'un projecte professional que es definirà al final d'aquesta, quan es faci l'elecció de la formació postobligatòria. A més a més, molts autors arriben a la conclusió de l'imprescindible que és que els processos d'orientació educativa s'iniciïn des d'edats primerenques, essent un fenomen multifactorial que ha de considerar i tenir en compte el context personal, social i laboral de l'alumne (Fernández et al., 2016; Castellanos et al., 2017).

Aquesta és una acció que es pot realitzar combinant dos tipus d'actuacions, o bé de manera puntual, o de forma continuada al llarg del recorregut. Si aquesta es desenvolupa amb una acció puntual, començarà i acabarà una vegada finalitzi la sessió, bé sigui a través d'una xerrada, visita, entrevista, test, etc. Si es desenvolupa a través d'una acció continuada, tindrà lloc al llarg d'un període de temps, amb diverses sessions estructurades que, alhora, poden realitzar-se integrades al currículum, responent a les exigències i obstacles que puguin anar presentant-se i intervenir de manera preventiva en la majoria dels casos (Martínez et al., 2015).

Finalment l'orientació acadèmica-professional, essent que és una pràctica professional necessita gent qualificada que la pugui desenvolupar, com són els professionals de l'orientació. L'orientador s'encarrega de coordinar i organitzar totes les accions d'orientació del centre educatiu. No obstant la importància d'aquesta figura, per desenvolupar una orientació de qualitat cal que també col·laborin i treballin conjuntament amb xarxa altres professionals, com n'és el professorat del centre, tutors, les famílies i agents externs, a més de l'alumnat qui té un paper fonamental.

2.2.4. Contextos i àrees d'intervenció de l'orientació acadèmica-professional

Com a resultat dels continus canvis en la concepció de l'orientació acadèmica-professional, la qual s'ha de dur a terme al llarg de tot el cicle de la vida de la persona, trobem nombrosos debats a causa de l'ampliació dels marcs d'intervenció en els quals es pot desenvolupar també aquesta acció educativa. Aquest procés ja no només abasta el context de l'educació formal, sinó que també inclou tant el món de les organitzacions laborals, on l'acció es desenvolupa més concretament en els departaments de recursos humans de les empreses amb accions encaminades a la promoció de la carrera professional, com el del sociocomunitari i de temps lliure, on l'acció és gestionada per les administracions públiques amb l'objectiu de promoure la inserció sociolaboral o el manteniment del lloc de treball (Parras et al., 2009).

La intervenció que es du a terme, emmarcada en el context educatiu, vetlla per proporcionar i facilitar informació en relació amb els diversos itineraris en funció de les metes dels alumnes, i també en relació amb les seves característiques personals i professionals. En el currículum de les diferents etapes de l'Educació Secundària Obligatòria, s'inclou l'adquisició de competències per fer front a la presa de decisions que haurà de fer l'alumne al llarg de la trajectòria educativa, i d'aquesta manera es garanteix la seva preparació més específica d'acord amb els seus interessos, motivacions i aptituds, als diferents itineraris acadèmics i professionals (Parras et al., 2009). Així doncs, en aquest context es treballa per "la formació de competències bàsiques, l'orientació en l'elecció d'assignatures i itineraris, i el desenvolupament humà mitjançant l'entrenament en la presa de decisions i l'exercici de l'autonomia personal" (Parras et al., 2009, p. 234).

Per altra banda, tal com fa referència Sánchez (2013) es distingeixen quatre àrees d'intervenció de l'orientació interrelacionades, formades per aspectes dinàmics que poden canviar amb el temps i que conformen el potencial acadèmic i professional de l'individu. Aquestes són:

- 1) **L'autoconeixement (Qui sóc):** es tracta de l'àrea d'intervenció més coneguda, ja que és la que més es treballa en els programes d'orientació considerada com la base necessària per a la bona presa de decisions. Gràcies a n'aquesta

l'individu coneix la seva identitat personal, les diferents qualitats, virtuts, aptituds, actituds, interessos, motivacions, valors, coneixements, competències, experiències, etc., que posseeix, quelcom que representa el seu potencial

- 2) **El coneixement de l'entorn educatiu i sociolaboral (*On sóc*):** mitjançant aquesta àrea el que es pretén aconseguir és que la persona s'involucri en la recerca, identificació i anàlisi de la informació de tot el seu entorn, és a dir, dels aspectes formatius, familiars, socials i laborals. D'aquesta manera, aprendrà a fer front a les futures transicions, com el canvi d'etapes educatives o la incorporació al primer lloc de treball

- 3) **La presa de decisions (*Com fer-ho*):** es tracta d'ajustar les decisions de la persona en relació amb l'itinerari professional, escollint o bé itineraris formatius o d'inserció o de desenvolupament professional. Aquestes decisions estan relacionades directament amb la qualitat de la informació que s'ha obtingut gràcies a les dues àrees anteriors. En aquesta fase, l'alumne ha de dominar el procediment d'identificar i analitzar el problema, valorar les possibles opcions i/o alternatives per poder solucionar-ho, seleccionar i escollir la millor opció en relació amb les seves característiques, posar en pràctica les mesures i estudiar els resultats

- 4) **La planificació i gestió de la carrera, el projecte vital i professional (*Com fer-ho*):** la darrera àrea d'intervenció pretén que l'alumne aprengui a planificar un projecte professional i de vida, amb la presa de decisions autònomes i responsables, sempre que tingui en compte les seves característiques, expectatives i les demandes de les opcions acadèmiques i laborals que s'ofereixen. Per això s'ha d'haver format la identitat personal, el saber pensar, s'ha de tenir una organització adequada de la informació, autonomia, estimular la reflexió, afavorir l'aprenentatge pel canvi, etc. En aquest sentit el professional ha d'ajudar i guiar l'alumne per què hauria de fer i com fer-ho

2.3. L'educació secundària obligatòria

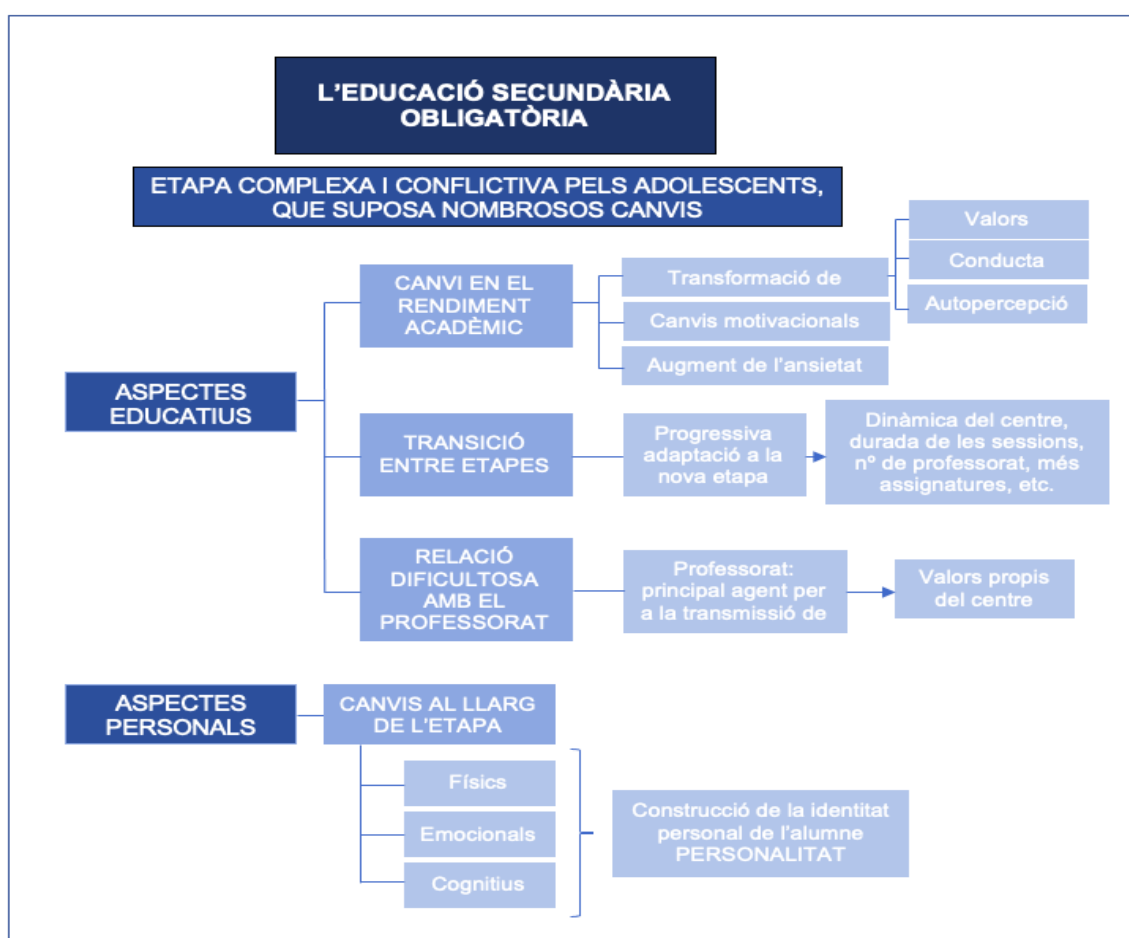
L'etapa de l'Educació Secundària Obligatòria és implícita i suposa diversos elements que la fan diferent de l'educació preescolar, primària o superior, i en conseqüència, l'orientació en aquesta etapa, pot esdevenir més complexa i resulta més difícil implementar-la i desenvolupar-la amb èxit (Parras et al., 2009). Aquesta consideració ens du a pensar què pot caracteritzar tant aquesta etapa educativa i quins són els motius que l'esdevenen tan complexa en relació amb la resta.

Derricott (1985), gràcies als diversos estudis que du a terme, arriba a la conclusió que, d'entre els motius més destacables que provoquen aquesta diferenciació són, en primer lloc, el canvi en el rendiment acadèmic, el qual provoca l'augment d'ansietat, canvis motivacionals, transformació dels valors, la conducta i l'autopercepció. Aquest primer motiu està estretament relacionat amb el segon, que és la transició que comporta entre les diferents etapes, marcada per notables diferències en relació amb la dinàmica del centre, és a dir, en la duració de les sessions lectives, el nombre de professors i matèries específiques, etc. Aquest fet implica canvis significatius en l'adolescent, ja que aquest s'ha d'anar introduint en aquesta nova etapa, en la qual s'ha d'adaptar progressivament, i a vegades aquests canvis poden resultar ser més negatius que positius (Gimeno, 1996).

Els adolescents, en la seva evolució i desenvolupament, sofreixen nombrosos canvis físics, emocionals i cognitius, que condicionen i predeterminen la construcció de la pròpia identitat, desencadenant, en alguns casos, en períodes de crisi (Parras et al., 2009). En conseqüència, un tercer motiu n'és la dificultat que tenen a l'hora de relacionar-se amb el professorat del centre. L'escola és un dels contextos més importants pel desenvolupament de l'adolescent, per això el centre ha de tenir establertes unes bases i valors, i el professorat ha de tenir un paper fonamental en tot el procés educatiu de l'alumne, no només com a transmissor de coneixements, sinó com a guia i acompanyant en el foment de les capacitats dels adolescents, de la seva maduració a l'àmbit social, per a planetjar un futur possible, evolucionar cognitivament i construir la identitat pròpia.

Sense obviar l'esmentat, s'ha de tenir en compte que, si de per si la transició entre les etapes educatives és complexa, la cosa encara es complica molt més quan els

adolescents han de prendre decisions que marcaran el seu itinerari formatiu i professional del futur. Sumat al fet que “vivim en un moment històric i social en el qual l'adolescència és considerada especialment problemàtica, caracteritzada com una etapa conflictiva, propensa a conductes de risc, en la que el fracàs escolar es fa més visible en correspondre's amb el final de l'ensenyança obligatòria” (Rodríguez i Luque, 2012, p. 18). Finalment, a l'esquema següent es poden apreciar aquells aspectes esmentats més rellevants sobre les conseqüències esdevingudes del què suposa l'adolescència al llarg de l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria:

Taula 4: Aspectes a considerar de l'adolescència pel que fa a l'ESO. Font: Elaboració pròpia

2.3.1. Lleis que regulen l'orientació acadèmica-professional

Al nostre país, les lleis d'educació que regulen l'orientació acadèmica-professional durant l'Educació Secundària Obligatòria a Espanya són, en primer lloc, la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE) i, en segon lloc, la Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), la qual modifica certs aspectes de la darrera llei en vigor, la LOE. Aquestes regulen l'orientació com un principi bàsic del sistema educatiu i atribueixen la funció orientadora tant als departaments d'orientació, com al professorat, considerats com a procés de l'educació integral al qual tot alumne té dret.

La LOE, a l'article 1, s'especifica els principis de l'educació, entre els quals es determina i considera que "l'orientació educativa i professional dels estudiants, com a mitjà necessari per a l'assoliment d'una formació personalitzada, que propiciï una educació integral en coneixements, destreses i valors" (LOE, 2006, p. 17164). A més, s'inclou la idea que l'orientació acadèmica-professional és una funció pròpia dels docents, essent aquests qui, a través de la tutoria i amb el contacte diari amb l'alumnat, els guiï, assessori i ajudi per resoldre dubtes.

Posteriorment, la LOMCE no modifica ni elimina l'afirmació anterior, si no afegeix en el Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat, i concreta a l'article 15.3 que "correspon a les administracions educatives promoure les mesures necessàries per a què la tutoria personal de l'alumnat i l'orientació educativa, psicopedagògica i professional, constitueixin un element fonamental en l'orientació d'aquesta etapa" (LOMCE, 2013, p. 181).

Així doncs, en el cas d'Espanya, el procés d'institucionalització de l'orientació acadèmica-professional demostra que, encara que l'any 1970 amb la Llei General d'Educació (LGE) s'instaurés l'orientació com a referent de primera ordre i amb una evident perspectiva educativa, no és fins a la progressiva introducció de la LOGSE, l'any 1990) quan s'integrarà i normalitzarà l'orientació a l'educació no universitària, mitjançant un model de tres nivells d'intervenció (Santana et al., 2010).

- L'acció tutorial amb el grup/classe

- L'organització i coordinació a cada centre educatiu desenvolupada pel Departament d'Orientació
- L'assessorament i suport extern dut a terme pels Equips d'Orientació Educativa i Psicopedagògica

Finalment, cal destacar que a l'actual curs acadèmic s'ha anat plantejant i elaborant la Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la que es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, la LOMLOE. Aquesta ha modificat certs aspectes educatius i té previst anar implementant-los progressivament a l'entrada del proper curs acadèmic 2021-22. En matèria d'orientació acadèmica-professional al llarg de l'Educació Secundària Obligatòria, s'aniran introduint modificacions significatives a partir del curs vinent. Els canvis promouen una orientació acadèmica-professional que inclogui la perspectiva de gènere i, quan finalitzin els cursos de 2n i 4t d'ESO s'entregarà un consell orientador a cada alumne/a relatiu a la seva continuïtat formativa més idònia (LOMLOE, 2020).

2.3.2. Importància de la tasca dels centres educatius

Segons la necessitat que tenen els alumnes d'adaptar-se a noves situacions, es dona especial importància a l'orientació acadèmica-professional desenvolupada mitjançant estratègies d'acomodació continua (Camarena et al., 2009), per això, gràcies a nombroses investigacions, s'han proposat diversos programes o instruments que faciliten els processos d'orientació de l'alumnat (Bernardo et al., 2020; Castellanos et al., 2017), quelcom que suposa garantir processos d'orientació més personalitzats amb la finalitat de cobrir les necessitats reals dels estudiants en matèries educatives i professionals. Aquests programes, tal com comenten Álvarez i López (2014), s'han elaborat a partir de la detecció d'algunes dificultats com són: la falta d'informació en relació amb les diferents possibilitats acadèmico-professionals futures; la inexistència o desconeixement de la figura de l'orientador/a educatiu del centre; la falta de formació i implicació dels docents a l'hora d'orientar l'alumnat en relació amb les diverses opcions existents pel futur; la falta de desenvolupament d'aquestes accions des d'edats primerenques; etc. (Matos et al., 2014).

Com a conseqüència, els alumnes quan finalitzen l'ESO se n'adonen que aquestes limitacions no els hi han permès ser capaços de reconèixer les seves pròpies competències, capacitats, fortaleses o debilitats, etc., per a prendre una bona decisió pel que fa a la seva vida acadèmica i professional (Mendoza i Rodríguez, 2008). Aquests han de prendre decisions tant acadèmiques com professionals i ho fan, tal com indica Rodríguez (2002) sense haver-se desenvolupat suficientment, de manera que aquesta decisió es produeix entre un ampli ventall de possibilitats, en un context d'inseguretats, falta d'informació, i diferents mites sobre les diverses possibilitats d'estudis. Per aquest motiu, sovint els alumnes tenen una falta de motivació i poden rebutjar qualsevol tipus d'activitat, quelcom que, alhora, dificulta la tasca del professorat docent i els orientadors. Llavors, l'orientació acadèmica-professional ha de ser un mecanisme que proporcioni suport i aprenentatge als alumnes al llarg d'aquest camí d'incògnites, incerteses i tantes influències, essent processos que es treballin des de dins les aules i en diferents matèries. No obstant això, se segueix amb la idea de "donar un nou impuls a l'acció orientadora i a la seva normativa per adequar-la, si cap encara més, a la realitat educativa dels centres d'educació secundària" (Rodríguez, 2015, p. 24).

2.3.3. Funcions dels professionals de l'orientació

Perquè l'orientació acadèmica-professional es dugui a terme correctament, és essencial una adequada formació dels professionals que conformen el departament d'orientació, els quals, a banda de tenir tasques i responsabilitats que es detallaran a continuació, també han de donar suport a la resta del professorat del centre, així com a les diverses institucions externes que tenen també un paper clau en aquesta acció educativa. Així doncs, hi ha d'haver una cooperació entre diferents agents, de manera que es pugui professionalitzar l'orientació i que d'aquesta en participin altres agents de diversos càrrecs professionals i amb diferents trajectòries formatives, distribuint rols i funcions que es complementin (Martínez et al., 2015).

Els orientadors actuals i els del futur han i hauran d'estar al corrent dels esdeveniments culturals, socioeconòmics, polítics, laborals, etc., ja que "per orientar no són suficients els coneixements derivats de l'àmbit psicopedagògic, és necessari també indagar cap a on i cap a què orientem. És necessari una anàlisi de la realitat per comprendre-la,

interpretar-la i, si és precís, alterar-ne part de la seva activitat professional” (Santana i Álvarez, 1996, p. 71). Per tant, és rellevant que els experts de l’orientació tinguin una formació inicial específica i també una formació permanent.

Els orientadors educatius han d’acompanyar a tot l’alumnat al llarg del seu procés de planificació i construcció dels seus projectes professionals i vitals procurant el compliment dels objectius personals, acadèmics, socials i professionals des d’una perspectiva coeducativa, facilitant i propiciant oportunitats d’aprenentatge i experiències educatives i laborals. Pel que fa al centre, els professionals han de prestar atenció i intervenció a diferents nivells i àmbits d’actuació (GOIB, 2017, p. 2):

- 1) Atenció i intervenció als centres
 - a. Suport al procés d’ensenyament-aprenentatge mitjançant la col·laboració amb el professorat
 - b. Suport al Pla d’acció tutorial
 - c. Suport al Pla d’orientació acadèmica-professional
- 2) Atenció i intervenció amb els alumnes
- 3) Atenció i intervenció amb les famílies

En aquest treball, es concreta la funció de l’orientador del suport al Pla d’orientació acadèmic i professional. Seguint l’anàlisi de la Xarxa Europea sobre Polítiques d’Orientació al llarg de la vida (ELGPN, 2010) i a partir del plantejament del Grup d’Experts de la Comissió Europea sobre temes d’orientació, es concreten diverses claus que han de manejar els orientadors i el centre per dur a terme una orientació acadèmica-professional de qualitat:

DIMENSIÓ	SUBDIMENSIÓ
PARTICIPACIÓ / IMPLICACIÓ DE L’ALUMNAT	<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitat d’informació i coneixements sobre els serveis per part de l’alumnat i famílies • Existència de sistemes per tenir feedback de l’alumnat sobre l’orientació rebuda
MILLORA DEL SERVEI	<ul style="list-style-type: none"> • Definició d’estàndards per la prestació dels serveis d’orientació • Desenvolupament d’un pla d’acció amb protocols d’intervenció amb l’alumnat

	<ul style="list-style-type: none"> • Registre individual sobre el procés d'orientació i resultats
COORDINACIÓ INTERNA I EXTERNA	<ul style="list-style-type: none"> • Coordinació amb l'equip directiu, els tutors, els equips docents • Èxit en la incorporació coordinada del currículum de l'orientació en les programacions didàctiques de les matèries, en aquells aspectes que han de tractar-se • Implicació del centre en el desenvolupament de l'orientació • Assumpció per part del centre del currículum d'orientació com a objectiu compartit per tot el centre • Coordinació amb els serveis d'orientació de diferents organismes que intervenen en la mateixa zona
RESULTATS	<ul style="list-style-type: none"> • Millora de resultats d'aprenentatge • Millora de competències de l'alumnat en habilitats per a la gestió de la carrera, competències per a la presa de decisions, nivell de confiança, autoconeixement, coneixement de les professions i del funcionament del món laboral, etc. • Transició a nivells educatius postobligatoris al treball • Reducció dels índexs d'abandonament escolar primerenc • Satisfacció o inserció laboral dels alumnes. Nivell d'abandonament de l'opció escollida
COMPETÈNCIES DELS ORIENTADORS	<ul style="list-style-type: none"> • Requisits de formació inicial i continua • Capacitat de gestió dels equips docents i lideratge educatiu • Conducta professional i codi deontològic • Model d'orientació en ús • Diversitat metodològica i utilització funcional de mètodes adequats a les necessitats de l'alumnat i del centre educatiu

Taula 5: Dimensions i subdimensions d'un marc de qualitat per a l'orientació acadèmica-professional en el context escolar. Font: Manzanares i Sanz (2018, p. 128).

2.3.4. Presa de decisions

La veritat és que hi ha alumnes que tenen les idees molt clares sobre què volen pel seu futur, però la gran majoria arriben en aquesta etapa amb molts de dubtes, inclús arribant al conformisme a l'hora de decidir i pensar sobre el seu futur acadèmic-professional (Barbosa, 2008). Llavors, gràcies a la seva experiència personal i a les preferències i gustos, aconsegueixen elaborar, de forma més o menys conscient, preferències acadèmiques i professionals, no obstant això, aquestes no sempre són les correctes a causa de la falta de coneixença d'un mateix i de les barreres que es troba durant el procés. Per això, és fonamental que, al llarg de l'ESO, l'alumne aprengui a prendre bones decisions mitjançant els recursos que té al seu abast com n'és l'orientació acadèmica-professional.

En els darrers anys, s'han dut a terme diverses recerques que posen especial atenció a la idea que és imprescindible que l'alumne es conegui molt bé a si mateix per tal de prendre bones decisions acadèmiques i professionals, el que es coneix com a autoconcepte acadèmic. Els adolescents reben molta influència del seu entorn més proper, per això, moltes vegades el seu comportament i les seves decisions venen determinades en funció de la relació que aquests mantenen amb el seu context. Santana et al. (2009) puntualitzen que els individus, com a éssers humans que som, tenim la capacitat de percebre com les persones responen davant les nostres actituds o maneres d'actuar, i això esdevé una reflexió sobre què els provoca a ells mateixos la determinada resposta de l'altre individu. Al final, un mateix acaba sent conscient del punt de vista que tenen els altres d'un mateix i es dona lloc a l'autoconcepte "L'autoconcepte no només determina el que el subjecte pensa què és, sinó també el que pot arribar a ser" (Santana et al., 2009, p. 62).

La investigació que du a terme Rodríguez (2015, p. 516) confirma que, a banda dels diferents factors que determinen la presa de decisions dels alumnes "l'element central que té més influència i importància en la presa de decisions acadèmiques-professionals és l'alumne en qüestió, per damunt de qualsevol altre context". Per altra banda, Rodríguez et al. (2016, p. 1358) posen especial èmfasi en el que denominen com ideologia del gust innat, referint-se en aquesta com "un fenomen mitjançant el qual l'alumne no és capaç de raonar ni de donar arguments en relació amb el motiu pel qual

decideix enfocar la seva vida acadèmica i professional en relació amb un àmbit o professió concreta”.

A partir d'aquest plantejament, els docents i professionals de l'orientació han de treballar notablement, i avaluar si l'alumne realment ha pres una decisió basada en sensacions i emocions consolidades, o si pel contrari, ha escollit una opció per “escollir alguna cosa” sense més. En aquesta idea, també hem de tenir-hi en compte altres elements que poden influir, és a dir, s'ha d'esbrinar si l'adolescent realment prefereix quelcom perquè així ho sent, o si escull altres opcions acadèmiques-professionals en funció dels dubtes que els hi puguin sorgir a les seves famílies, grups d'iguals i/o professorat.

Un dels primers elements que donen lloc a la confusió dels alumnes a l'hora d'escollir és el que es coneix com la pressió social, la qual afecta considerablement en els adolescents, ja que aquests es troben en una etapa de la seva vida transcendental i les idees dels adults més propers i de la societat es van assimilant i forjant en les seves mentes, és a dir, l'alumne és capaç, com a persona racional que és, de comprendre i entendre tot el que succeeix al seu voltant i percebre les opinions dels altres i les reaccions en relació amb el seu futur. Això dóna lloc a què els alumnes, en rebre gran quantitat d'estímul externs, puguin perdre de vista la realitat i autoenganyar-se a l'hora de prendre decisions acadèmiques-professionals, per això és imprescindible que aquests tinguin una visió realista de les seves habilitats, interessos, limitacions, etc., i que aquesta els ajudi a afavorir la seva correcta presa de decisions (Santana i Feliciano, 2011).

Per altra banda, cal tenir en compte un altre factor que juga un paper imprescindible en els adolescents al llarg d'aquesta etapa transitòria, com n'és la família, agent present des del moment inicial de la vida de l'adolescent. La gran majoria de vegades els joves prenen decisions de forma inconscient, influenciades de manera indirecta per les vivències personals que han observat en les seves llars, dels familiars més propers. Fernández et al. (2007, p. 94) plantegen que:

El capital cultural de les famílies analitzat a través dels estudis i de la professió desenvolupada pel pare o la mare, condiciona de manera important els estudis que els i les alumnes desitgen i creuen que acabaran, així com el conjunt de les seves decisions sobre els estudis i

activitats professionals futures. D'aquesta manera, es pot mantenir que encara que els i les alumnes no siguin conscients d'això, existeix un component familiar que els predisposa amb un sentit o altre.

A més a més, Figuera et al. (2003) a través d'altres estudis confirmen que un suport positiu dels familiars no tan sols provoca seguretat a l'alumne, sinó que també suposa un augment de la confiança acadèmica.

Seguint amb la importància d'aquests factors, hem de destacar la influència que té el professorat al llarg de tota l'educació de l'alumne, convertint-se amb un model a imitar i seguir, a causa del discurs que els pot transmetre, i a través de les seves actituds, comportaments, raonaments i emocions (Santana i Feliciano, 2011). Alguns docents transmeten valors sense ser conscients d'ells, aconseguint suscitar interès i curiositat per la matèria que imparteixen en els alumnes, provocant que augmentin les possibilitats que a llarg termini alguns optin per estudiar i dedicar-se a la mateixa àrea en el futur, és a dir (Carvalho i Taveira, 2014), quelcom que està notablement vinculat al que es coneix com a currículum ocult. Per això, el docent ha de dur a terme una correcta i adequada intervenció que afavoreixi el desenvolupament personal i professional de l'alumne, fent que aquests es coneguin i tinguin d'ells mateixos un concepte positiu sense distorsionar la realitat. A més, no s'ha de passar per alt la influència que tenen els factors vinculats als docents o centre i a la manera que tenen d'entendre l'ensenyament, així com el material que empren, la metodologia, distribució de l'espai, estereotips, etc. (Cepero, 2009).

Finalment, després de tot l'esmentat, es pot evidenciar com existeixen una gran varietat de factors que poden contribuir en la presa de decisions dels adolescents, per això, tal com apunten Martínez et al. (2014, p. 59) "els centres d'ESO han d'estimular el desenvolupament de certes competències en l'alumnat que els capaciti per a responsabilitzar-se i liderar la planificació del seu projecte professional i de vida", i això es pot aconseguir gràcies a una bona orientació acadèmica-professional.

2.4. Principis claus d'una Proposta d'Intervenció

Per poder dur a terme la proposta d'intervenció que es plantejarà a final d'aquest document, és important saber a què ens referim quan parlem d'aquest concepte. Segons Barraza (2010, p. 24) "la proposta d'Intervenció Educativa és una estratègia de planificació i actuació professional que permet als agents educatius prendre el control de la seva pròpia pràctica professional mitjançant un procés d'indagació-solució constituït per les següents fases i moments":

- La fase de plantejament fa referència al moment d'escollir la temàtica, és a dir, es tracta de detectar una problemàtica que es pugui desenvolupar a la proposta per tal de dissenyar-li una possible solució.
- La fase d'implementació compren el desenvolupament de les diferents accions i/o accions que s'han proposat en la proposta d'intervenció.
- La fase d'avaluació ha de dur-se a terme des del moment en què s'inicia l'aplicació de les diverses accions i/o activitats que formen part de la proposta, per fer un seguiment i avaluació final d'aquestes.
- Finalment, una vegada aplicada la proposta d'intervenció és necessària la fase de socialització-difusió la qual recull els moments de socialització, adopció i recreació. És a dir, es tracta de prendre consciència del problema que ha estat l'origen de la proposta, promoure l'interès dels destinataris i implementar i dur a terme la proposta, i impulsar l'adopció-recreació d'aquesta.

Ahora, aquestes inclouen diverses subfases les quals responen a les preguntes bàsiques que permeten la correcta creació i disseny de la proposta d'intervenció en coherència amb la problemàtica esdevinguda que es pretén solucionar gràcies a n'aquesta.

SUBFASES		DESCRIPCIÓ
PLANTEJAMENT	Presentació Introducció Què es vol fer	Descripció del què es pretén aconseguir, sempre havent analitzat l'entorn i/o context en el qual s'intervindrà. En aquesta fase s'ha de detallar l'àrea – problema que es pretén solucionar amb la present proposta d'intervenció
	Justificació Per què es vol fer	Argumentació fonamentada de per què es vol fer el què es proposa. En aquesta s'ha de plasmar la finalitat principal, interessos, motivacions, necessitats, etc. Aquesta fase s'ha de

		fer tenint en compte les conclusions de l'anàlisi anterior (diagnosi), per tal de definir les posteriors intervencions a desenvolupar
	Objectius Amb quina finalitat es vol fer	S'ha de concretar perquè es vol dur a terme la proposta, què es pretén aconseguir mitjançant aquesta i quins resultats s'esperen. Els objectius han de poder ser avaluable posteriorment, per això també han de redactar-se de manera coherent, clars i compartits per a tothom
	Destinatari A qui o per a qui va dirigit	Definir a qui va dirigida la proposta d'intervenció i les activitats/accions que es desenvoluparan. En aquest sentit és important remarcar les seves característiques, és a dir, com és o són els destinataris, quines necessitats tenen que es necessiten cobrir, interessos, etc.)
IMPLEMENTACIÓ	Metodologia Com es vol fer	Clarificar de quina manera es durà a terme el que proposarem per aconseguir els objectius planificats, per això cal tenir en compte les tasques, normes i procediments a seguir, per tal de definir els instruments, tècniques i eines que s'empraran
	Accions o activitats Detall del com, quins són els continguts	Explicar detalladament les accions i/o activitats que es duran a terme. Aquestes poden ser per un grup en concret de persones o per a tothom, curtes o llargues, puntuals o continuades, etc.
	Organització Qui farà què i on es farà	Per a la correcta implementació de la proposta és important establir on es desenvoluparà cada acció, a més concretar les tasques i/o responsabilitats de cada un dels membres de l'equip de treball (en el cas que n'hi hagi) perquè hi hagi una correcta coordinació entre aquests
	Recursos Amb qui i/o què	Es tracta de detallar què es necessita perquè pugui dur-se a terme la proposta correctament sense imprevists. Per això aquests es classifiquen en: humans (persones necessàries per a la seva realització des de l'inici fins al final), materials (espai, documentació, material didàctic, etc.), i econòmics/financers (doblers que es necessiten i en què es destinen)
	Temporalització Quan es farà	Tenir present el temps que es destinarà per a cada acció/activitat. Cal detallar la temporalització de tota la proposta, des de la seva preparació, realització com la consegüent avaluació)
AVALUACIÓ	Procés d'avaluació Com sabem que s'han complert els objectius	S'han d'establir els indicadors que es volen avaluar durant tota la proposta (planificació, realització i finalització i seguiment d'aquesta)

Taula 6: Fases i subfases que ha d'incloure una proposta d'intervenció. Font: Barraza (2010).

3. Metodologia

Disseny metodològic

Aquest treball s'ha realitzat a través d'una recopilació d'informació que m'ha permès obtenir i elaborar resultats, extreure aspectes a millorar plasmat a una proposta d'intervenció de millora i concloure diverses reflexions del tema tractat. Per fer possible tot això, s'ha seleccionat i escollit l'eina que millor s'ajusta a les necessitats d'aquesta investigació de l'àmbit educatiu. Pereira (2011) planteja que la finalitat principal de tota investigació educativa ha de ser la comprensió, reflexió i transformació d'aspectes en el camp educatiu, és a dir, es tracta d'afegir informació nova i rellevant, ja sigui per tal de dominar un tema, aprofundir sobre aquest, o per esdevenir canvis tenint en compte els coneixements previs d'estudis ja realitzats.

La investigació educativa es pot abordar des de diversos paradigmes, és a dir, des d'una metodologia quantitativa o qualitativa tenint, cada un d'elles, la seva pròpia fonamentació epistemològica, un disseny metodològic, diferents instruments i tècniques, etc., no obstant això, en diverses investigacions se sol emprar una metodologia mixta, formada per ambdues, amb l'objectiu d'augmentar la comprensió sobre l'objecte d'estudi (Creswell, 2008). Pel que fa al present treball, únicament s'ha emprat la metodologia quantitativa, entesa com aquella que permet proporcionar una perspectiva objectiva, positiva, tangible, real i externa a l'investigador, basant-se en els principis de l'objectivitat i l'evidència empírica i quantitativa, amb l'objectiu de cercar resultats generals mitjançant mostres representatives i fenòmens observables, per tal de poder conèixer i explicar la realitat, controlar-la i fer prediccions (Albert, 2007; Latorre et al., 2003)

Per aquest motiu, l'estudi que es presenta, es fa a través de l'elaboració i disseny d'una enquesta estructurada amb respostes tancades, que permetrà esbrinar com es du a terme la pràctica de l'orientació acadèmica-professional en alguns centres d'ESO de Mallorca, concretament amb els alumnes que es troben cursant 4t, permetent-nos així, interpretar i entendre si les accions i estratègies que s'empren en aquesta acció educativa responen a les necessitats dels alumnes.

Objectius de l'estudi

Tal com s'ha esmentat a l'inici, aquest treball de camp té com a finalitat conèixer com es desenvolupen els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres d'ESO i descobrir si els professionals de l'orientació, junt amb el professorat del centre, duen realment a terme una tasca de qualitat amb l'objectiu d'ajudar i acompanyar als alumnes en les seves preses de decisions. Al mateix temps, mitjançant els resultats obtinguts d'aquesta investigació es podrà esbrinar quins són els aspectes que es necessiten millorar i es dissenyarà una proposta d'intervenció amb activitats i estratègies, per tal d'aconseguir una profitosa acció orientadora per l'alumnat de quart de l'ESO. Aquest treball final de màster s'ha dut a terme amb la finalitat de complementar la informació ja existent, i d'entendre i concebre les percepcions i experiències dels alumnes, per així conèixer la realitat de l'orientació dintre de les aules. Així doncs, aquest ha donat lloc a un conjunt d'objectius relacionats amb la investigació que es presenta tot seguit.

Objectius específics:

- Esbrinar quins són els aspectes que més influencien a l'alumnat en la seva presa de decisions acadèmiques-professionals
- Identificar el nivell de satisfacció dels alumnes i la rellevància de l'orientació acadèmica-professional per la presa de decisions
- i comprovar si la consideren rellevant i necessari per a la presa de decisions
- Conèixer qui i quan s'intervé en els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres
- Identificar les mancances en els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres

Població i mostra

Els subjectes que conformen aquesta investigació són els alumnes de 4t d'ESO de cinc centres de la zona de Tramuntana de Mallorca, a partir de la realitat construïda per aquests. S'han escollit aquests subjectes per diversos motius, ja que els alumnes de 4t d'ESO són adolescents que es troben a la darrera etapa del nivell educatiu obligatori i es veuen sotmesos a nombrosos canvis, quelcom que suposa prendre algunes de les decisions més importants de les seves vides a nivell formatiu i professional.

Per seleccionar els centres no s'ha tingut en compte cap criteri general. Com s'ha comentat anteriorment, s'han cercat els diferents centres públics d'ESO de tota Mallorca, i d'entre aquests s'ha contactat primerament amb els que es troben a la zona de Tramuntana, en total 8, convidant-los a participar en la present investigació mitjançant un correu electrònic amb l'enllaç per contestar l'enquesta dissenyada amb preguntes, d'entre els quals finalment només 5 han accedit a participar.

A continuació, s'indica la mostra d'alumnes que han participat en l'enquesta en relació amb el nombre total d'alumnes que estan cursant actualment 4t d'ESO a cada un dels centres, a més es pot evidenciar el percentatge que representa l'alumnat enquestat en relació amb el total d'alumnes. Dels 345 alumnes, només un 70,14% (242 participants) han contestat l'enquesta en línia que els hi varen passar els respectius tutors a la sessió de tutoria. El nombre d'alumnes enquestats en relació amb tots els escolaritzats en els centres públics de la zona de Tramuntana, no suposa una representació quantificable completa, però ha estat l'opció més viable per a dur a terme aquest estudi el qual necessitava la col·laboració, en primer lloc, dels tutors que havien de passar l'enquesta i, en segon lloc, de l'alumnat de 4t d'ESO.

Instituts d'Educació Secundària Obligatòria	Número total d'alumnes de 4t d'ESO del centre	Número d'alumnes de 4t d'ESO que han contestat l'enquesta	Percentatge d'alumnes que han contestat l'enquesta
IES 1	77	53	68,83 %
IES 2	55	42	76,36 %
IES 3	72	57	79,16 %
IES 4	83	52	62,65 %
IES 5	58	38	65,51 %
TOTAL	345	242	70,14 %

Taula 7: Mostra dels enquestats: alumnes de 4t d'ESO dels diferents IES. Font:

Elaboració pròpia.

Instruments d'avaluació

La tècnica que s'ha emprat per a la recopilació de dades per tal d'esbrinar com es desenvolupa l'orientació acadèmica-professional en els centres d'ESO i, alhora, la que més s'adequa a l'estudi en concret per les seves finalitats analítiques és l'enquesta transversal (Ballester et al., 2014) (consultar annex 1). Aquest instrument m'ha permès

apropar-me una mica més a la realitat de cada un dels centres educatius públics. Pel que fa a l'alumnat, l'enquesta d'aquests permet descobrir i identificar la percepció que tenen els alumnes, com viuen i què en pensen sobre l'orientació acadèmica-professional, dotant a la investigació de diversos resultats des d'una perspectiva de la realitat molt diferent segons la diversitat d'alumnes.

Així doncs, l'enquesta transversal és la forma més fiable per a la recollida de dades, necessària per a la posterior proposta de millora, a més, amb la particularitat de què aquesta és totalment anònima, fet que permet que els subjectes no se sentin qüestionats, avaluats i menys influenciats en les seves respostes i, alhora, afavoreix la veracitat de les respostes pel particular caràcter que té (Ballester et al., 2014).

Per entendre millor l'instrument que s'emprarà, és essencial definir-lo tal com l'entenen Ballester et al. (2014, p. 413) referint-se a ella com "la recollida d'informació a una mostra una sola vegada, i durant un període curt de duració, amb l'objectiu de captar certs fenòmens presents en el moment de la realització de l'enquesta o en el passat més recent". D'entre els principals avantatges de l'enquesta com a tècnica d'investigació podem destacar el fet de permetre planificar amb anterioritat les preguntes, quelcom que suposa no oblidar-te dels punts més importants del tema a tractar, així com permet l'anonimat de la mateixa i la comparació amb altres enquestes realitzades del mateix tipus (Del Prado, 2014).

Perquè aquesta ens permeti analitzar les dades obtingudes i contrastar la informació recopilada al llarg de l'estudi, s'ha dissenyat mitjançant diverses preguntes adaptades a la mostra que es pretén tractar i que, al mateix temps, puguin respondre i assolir els objectius específics de la investigació. L'enquesta s'ha traslladat mitjançant un correu electrònic explicatiu, on s'hi exposa una introducció per situar-los en el context i intencions d'aquesta, seguidament d'un enllaç a la plataforma Google Forms per tal de poder-la contestar en línia, el que ha suposat una optimització del temps i agilitat en la recopilació de les respostes. Finalment, aquesta consta de 17 preguntes de tipus tancat, amb respostes d'opció múltiple predefinides, tot i que també se'ls hi dona l'opció de què puguin incorporar alguna resposta lliure, procurant redactar-les de manera clara, concisa i comprensible.

Procediment de recollida de dades

Després d'establir el tipus d'enquesta per l'alumnat de 4t d'ESO dels diferents centres, i elaborar les preguntes que conformen aquesta per tal d'esbrinar i donar resposta als objectius de la present investigació, s'ha dut a terme una recerca de diferents centres d'ESO a l'oferta educativa i al directori de centres educatius de Mallorca, el qual es pot consultar a través de la pàgina web de la Conselleria d'Educació i Formació Professional de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Posteriorment, s'han consultat les pàgines webs d'alguns centres per tal d'esbrinar quins són els recursos que fan servir per conèixer, per endavant, les possibilitats educatives que ofereixen, la seva filosofia, metodologies que empen, diverses activitats que duen a terme al llarg del curs acadèmic, com funcionen i s'organitzen i, sobretot, com desenvolupen l'orientació acadèmica-professional en el centre amb els seus alumnes (programa, recursos que fan servir, accions puntuals, etc.). Després d'aquesta anàlisi s'han seleccionat cinc centres per tal de poder passar l'enquesta en línia als seus alumnes de 4t d'ESO.

Seguidament, s'ha contactat amb els caps i/o coordinadors del departament d'orientació dels centres mitjançant un correu electrònic explicant-los les intencions i els objectius de la present investigació, agraint-los per endavant el temps dedicat i la seva col·laboració. En aquest hi troben l'enllaç que els reconduïx a l'enquesta a emplenar perquè ells, des del departament d'orientació, els hi puguin passar als tutors amb la finalitat de què els hi arribin als alumnes de 4t d'ESO.

Aquesta enquesta s'ha adjuntat de forma electrònica amb la finalitat d'agilitar el temps, i per tal d'evitar trobades presencials innecessàries pel que suposa la situació de pandèmia. La investigació ha estat possible gràcies a l'adequació de la metodologia escollida, a més de tenir en compte que avui en dia la gran majoria de centres de Mallorca han avançat i millorat pel que fa a la competència digital, quelcom que no suposa gran dificultat per la mostra, ja que empen l'ordinador durant el seu dia a dia, fet que permet emplenar l'enquesta en línia.

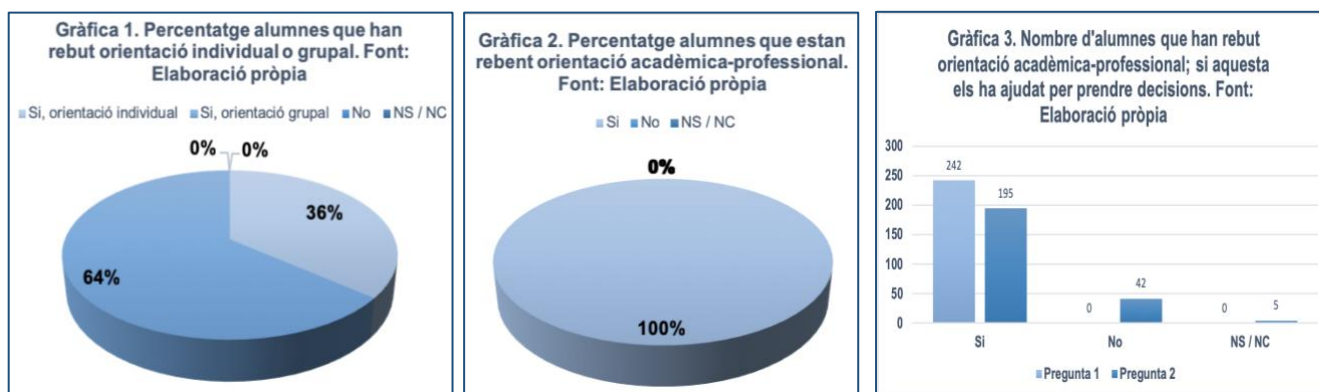
4. Anàlisi de dades i resultats

Amb la finalitat d'exposar els resultats obtinguts i fer una anàlisi d'aquests, s'han classificat, a cada un dels objectius de la investigació, les preguntes de l'enquesta, establint una relació que permet fer més entenedor l'anàlisi.

<p>Esbrinar quins són els aspectes que més influencien a l'alumnat en la seva presa de decisions acadèmiques-professionals</p>
<ul style="list-style-type: none"> • En aquestes altures del curs, ja has dut a terme alguna sessió grupal o individual d'orientació acadèmica-professional? • Actualment estàs rebent orientació acadèmica-professional per part del teu centre? • Si la resposta és afirmativa, t'ha servit d'utilitat per escollir l'itinerari formatiu pel proper any acadèmic? • Has rebut en anteriors cursos orientació acadèmica-professional? • Assenyala el grau en què creus que influiran els diferents ítems en relació amb les teves decisions de cara al futur. • Assenyala en quin grau creus que els membres de la comunitat educativa influiran més o menys en la presa de decisions dels teus estudis
<p>Identificar el nivell de satisfacció dels alumnes i la rellevància de l'orientació acadèmica-professional per a la presa de decisions</p>
<ul style="list-style-type: none"> • A quina etapa educativa / curs creus que s'hauria de començar a impartir l'orientació acadèmica-professional? • Coneixes les diferents opcions d'estudis post-obligatoris als que podries accedir després d'aquesta etapa (itineraris educatius, sortides professionals, etc.)? • Les activitats que has desenvolupat a les sessions de tutoria t'han servit per resoldre dubtes relacionats amb els estudis que pots dur a terme el proper curs acadèmic? T'han servit per decidir i/o confirmar què vols estudiar? • Aquestes activitats t'han servit per conèixer-te a tu mateix/a (interessos, motivacions, aptituds, etc.)? • Creus que tens un coneixement adequat en relació amb les exigències del món laboral i la seva relació amb els diferents estudis? • Has escollit les diverses optatives al llarg d'aquests darrers anys d'acord amb el teu futur formatiu? • Quins plans tens després de finalitzar el darrer curs de l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria?
<p>Conèixer qui i quan s'intervé en els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Qui desenvolupa les activitats d'orientació acadèmica-professional en el centre? • A quin moment rep l'alumnat l'orientació acadèmica-professional?
<p>Identificar les mancances en els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Et fa por equivocar-te a l'hora de prendre alguna decisió acadèmica-professional del futur (per exemple, dur a terme un cicle de formació professional que no sigui del teu gust, o fer un batxillerat sense saber si vols accedir posteriorment a la universitat, etc.)? • Quines creus que haurien de ser les millores per dur a terme l'orientació acadèmica-professional de qualitat?

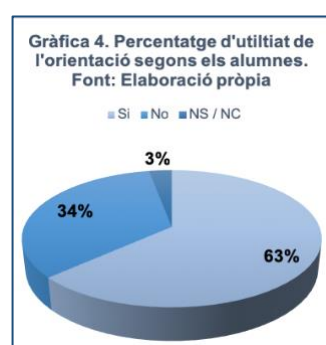
Taula 8: Preguntes de l'enquesta que responen als objectius. Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa al primer objectiu de la recerca: **esbrinar quins són els aspectes que més influencien a l'alumnat en la seva presa de decisions acadèmiques-professionals**; s'ha pogut constatar, després d'analitzar els resultats obtinguts (gràfica 1, 2 i 3), que, en primer lloc, tot l'alumnat de 4t d'ESO dels diversos centres estan rebent, o han rebut en algun moment de la seva trajectòria educativa, orientació acadèmica-professional, individual (64%) com grupalment (36%).

Encara que aquests resultats reflecteixen el que s'esperava, un 19% del total dels alumnes assenyalen que aquesta no els hi ha servit per a prendre decisions de cara al seu futur, vers el 80% que considera que si els hi ha resultat ser d'ajuda, i l'1% restant no es manifesta al respecte (gràfica 3). Tal com s'observa a la gràfica, la majoria considera que si ha estat beneficiosa, però és important qüestionar-se si l'atenció que reben tots els alumnes és l'adequada perquè hi hagi tanta diferenciació de pensaments.

Molt lligat a n'aquesta pregunta, podem evidenciar a la gràfica 4, com el 34% dels alumnes indiquen que l'orientació acadèmica-professional rebuda amb anterioritat no ha influït ni ha estat d'utilitat, de moment, pel seu futur acadèmic o professional, enfront del 63% que han indicat que si els ha ajudat en el procés de presa de decisions, el 3% dels enquestats restants no es manifesten al respecte.

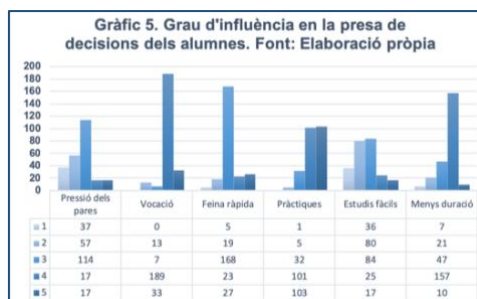

Per altra banda, els gràfics 5 i 6 presenten el grau d'influència que han tingut diferents aspectes, i els components de la comunitat educativa, així com la família i els grups d'iguals, en la presa de decisions acadèmiques i professionals dels alumnes de 4t

enquestats. Aquests han indicat el grau d'influència de cadascun dels ítems plantejats amb valors de l'1 al 5, considerant l'1 el mínim grau i el 5 el màxim grau d'influència.

Per analitzar les dades obtingudes en les següents preguntes s'ha optat per identificar: en primer lloc, el percentatge més gran de respostes segons el grau d'influència fent així una valoració global de la pregunta en qüestió (assenyalat en blau fort); i, en segon lloc, el percentatge més elevat de respostes segons cada ítem, valorant així si aquests tenen molta influència, o no, en els alumnes (assenyalat en negreta).

Pel que fa als aspectes analitzats en la gràfica 5, s'observa com els alumnes prioritzen escollir un itinerari que els permeti dur a terme pràctiques, és a dir, combinar aspectes teòrics i pràctics pel que fa a la seva formació. En segon lloc, escullen els seus itineraris influenciats per la vocació, és

a dir, donen molta importància al fet de formar-se o dedicar-se a alguna cosa que els hi agrada. Pel que fa al grau d'influència intermedi, observem com els alumnes es decanten per escollir itineraris que els puguin proporcionar una feina de forma ràpida, deixant en darrer lloc d'influències la pressió que els pugui ocasionar els seus pares.

Si, per contra, analitzem cada un dels ítems, podem observar com el fet de fer pràctiques torna a tenir el màxim grau d'influència (42,6%) per part dels alumnes. Seguidament, la vocació per allò pel que es formaran o exerciran, i l'itinerari que requereixi menys duració també suposen un elevat grau d'influència per l'alumnat (78,1% i 64,9% respectivament). Finalment, amb un grau intermedi d'influència assenyalen la pressió dels pares (47,1%), l'obtenció d'una feina ràpidament (69,4%) i el que consideren estudis fàcils (34,7%). Així doncs, podem concloure que tots els ítems en major o menor mesura influencien als alumnes a l'hora de prendre decisions.

	Pressió dels pares		Vocació		Feina ràpida		Pràctiques		Estudis fàcils		Menys duració	
1	37	15,3%	0	0%	5	2,1%	1	0,4%	36	14,9%	7	2,9%
2	57	23,6%	13	5,4%	19	7,8%	5	2,1%	80	33,1%	21	8,7%
3	114	47,1%	7	2,9%	168	69,4%	32	13,2%	84	34,7%	47	19,4%
4	17	7,0%	189	78,1%	23	9,5%	101	41,7%	25	10,3%	157	64,9%
5	17	7,0%	33	13,6%	27	11,2%	103	42,6%	17	7,0%	10	4,1%

Taula 8: Relació del nombre de respostes corresponent al seu percentatge. Font:

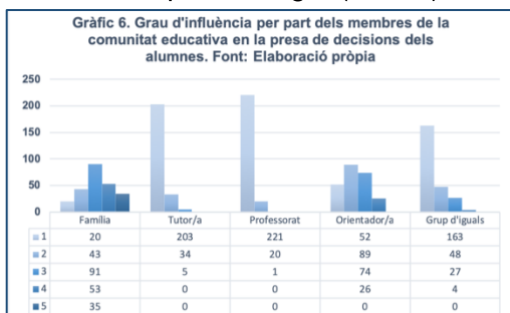
Elaboració pròpia.

En segon lloc, també amb els mateixos valors, han hagut d'identificar el grau d'influència d'aquelles persones que formen part del seu entorn personal més proper, i també del seu entorn educatiu, en la presa de decisions dels seus estudis. S'observa en general, que l'ítem que obté un major percentatge en els tres graus d'influència més elevats (3, 4 i 5) és la família dels alumnes, mentre que l'orientador/a i el professorat del centre són els que exerceixen menor influència sobre l'alumnat (grau 2 i 1 respectivament).

	Família		Tutor/a		Professorat		Orientador/a		Grup d'iguals	
1	20	8,3%	203	83,9%	221	91,3%	52	21,6%	163	67,7%
2	43	17,8%	34	14,0%	20	8,3%	89	36,9%	48	20,3%
3	91	37,6%	5	2,1%	1	0,4%	74	30,7%	27	10,1%
4	53	21,8%	0	0%	0	0%	26	10,8%	4	1,9%
5	35	14,5%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

Taula 9: Relació del nombre de respostes corresponent al seu percentatge. Font: Elaboració pròpia.

Ara bé, si analitzem cada ítem, observem com la família torna a ser la que té un major nombre de percentatge (37,6%) situat amb un grau intermedi (grau 3), seguit de

l'orientador/a que on obté un major nombre de percentatge (36,9%) és en el grau 2, quelcom que evidencia que no influeix gaire en la presa de decisions. Finalment, el/a tutor/a (83,9%), el professorat (91,3%) i el grup d'iguals (67,7%) tenen el percentatge més elevat de

respostes en el grau 1, el que correspon a què els alumnes consideren que no estan influenciats per aquests tres membres pel que fa a les seves decisions. En general, s'observa que existeix una disparitat de resultats que coincideixen amb l'estudi de Gil (2006), qui considerava que cap de les variables té una influència molt notable pels alumnes.

El segon objectiu: **identificar el nivell de satisfacció dels alumnes i la rellevància de l'orientació acadèmica-professional per a la presa de decisions;** s'ha pogut constatar gràcies a set preguntes que formen part del qüestionari dels alumnes.

Una de les primeres preguntes que s'ha plantejat a l'alumnat de 4t d'ESO és a quina etapa educativa o bé a quin curs consideren que s'hauria de començar a impartir

l'orientació acadèmica-professional, tenint en compte les seves experiències i, la resposta més repetida, obtenint un percentatge del 65% del total, ha estat iniciar-la a primer d'ESO. D'altres respostes que s'han extret han estat: durant la primària, a finals de l'etapa d'ESO, en funció de l'alumnat i les seves necessitats, etc.

La resposta més repetida és correcta, però no és ni la millor, ni la més vàlida, ja que, com s'ha anat comentant al marc teòric del present treball, l'orientació acadèmica-professional, la qual inclou tot un seguit d'aspectes a tractar (autoconeixement, autoconcepte, presa de decisions, etc.), s'ha de començar com més aviat millor, prolongant-se al llarg de tota la vida dels alumnes de forma continuada (Cobos, 2010). És millor no establir una edat o una etapa com a tal, sinó plantejar què es pot fer en el moment de la vida de l'alumnat segons l'etapa què es trobin, connectant l'orientació amb allò necessiten treballar i fomentar segons exigències del seu dia a dia.

Malgrat això, cal tornar a incidir que és imprescindible una bona formació i preparació de tots els professionals de les diferents institucions educatives, per tal de poder acompanyar i oferir als alumnes estratègies i eines al llarg d'aquest procés d'orientació. Els orientadors, encara que siguin els que més preparats estan en aquesta matèria abasten moltes tasques quelcom que els resulta impossible arribar a tots els alumnes, però, precisament per això, poden ajudar als professors perquè aquests duguin a terme aquestes tasques amb el seu suport, potenciant un treball en xarxa.

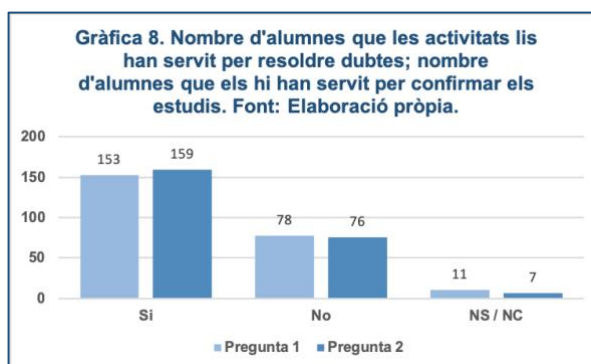
Una de les finalitats principals de l'orientació acadèmica-professional és dur a terme activitats que permetin a l'alumnat conèixer-se a si mateix per, posteriorment prendre bones decisions en relació amb el seu futur, escollint així les opcions que més s'ajusten a les seves realitats. Per això, també cal conèixer les diferents opcions que tenim al nostre abast i a les que podem accedir en funció del nostre recorregut. Així doncs, s'ha demanat a l'alumnat que ha rebut orientació acadèmica-professional (100% de l'alumnat enquestat), si la realització d'aquest programa els ha permès, o no, conèixer-se a si mateix (interessos, motivacions, aptituds, etc.), d'aquesta manera ens permetrà saber si l'orientació que reben els alumnes abasta les temàtiques principals per a la finalitat principal de poder dur a terme una bona presa de decisions.

Tal com es pot evidenciar a la gràfica 7, el 30% de l'alumnat ha assenyalat la màxima valoració d'aquesta, seguit del 22% i el 28% que han marcat un grau de satisfacció 4 i 3 respectivament. La minoria d'alumnes 15% (grau 2) i 5% (grau 1) han valorat més negativament les accions que s'han dut a terme d'autoconeixement i autoconcepte en el seu centre.

Essent que la millor valoració de les activitats (grau 5) només un 30% dels alumnes l'han marcada, cal descobrir què es fa a les sessions d'orientació acadèmica-professional perquè l'alumnat tingui una valoració no gaire favorable d'aquestes, quelcom imprescindible no només per a la presa de decisions acadèmiques i professionals, sinó pel dia a dia.

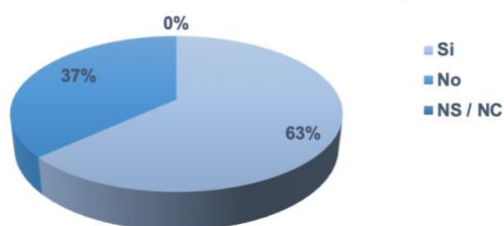
D'altres activitats que es desenvolupen a n'aquestes sessions, com aquelles que serveixen per conèixer els diferents itineraris acadèmics i professionals són imprescindibles en tot programa d'orientació. Per això, se'ls ha demanat als alumnes si durant les sessions s'han desenvolupat activitats amb la finalitat

de comprendre els diversos entorns educatius i sociolaborals que tenen al seu abast i resoldre dubtes que puguin tenir per la decisió que hauran de prendre una vegada finalitzin l'etapa educativa. Sorprenentment, 78 alumnes (gràfica 8), del total enquestats, contesten que no, vers els 153 que sí, i els 11 restants no ho saben. Al mateix temps, se'ls ha demanat si, una vegada resolts els dubtes que puguin sorgir i amb coneixença de les diverses opcions que tenen, han acabat de confirmar si volen continuar amb la seva formació acadèmica, pel que, molt semblant a les dades de l'anterior pregunta, 159 alumnes confirmen que sí, enfront dels 76 que contesten que no, i la resta que no ho saben.

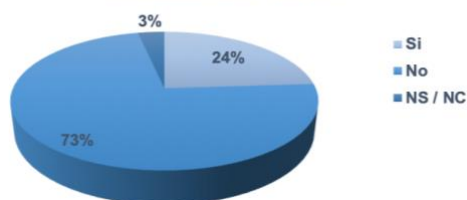
Molts tenen clar que volen seguir formant-se, però coneixen realment les opcions d'estudis postobligatoris? A la gràfica 9, corresponent a n'aquesta qüestió, evidenciem com el 63% dels alumnes de 4t coneixen què poden fer una vegada finalitzada l'etapa obligatòria, mentre que el 37% encara no.

Gràfica 9. Percentatge d'alumnes que tenen clares les opcions educatives post-obligatòries. Font: Elaboració pròpia.

En aquest sentit, cal que els centres proporcionin tota la informació, tenint en compte no només el què el mateix centre pot oferir-los, sinó també les alternatives que poden cursar a altres centres, tant de la comunitat autònoma com fora d'aquesta.

Gràfica 10. Percentatge d'alumnes que tenen clares les sortides professionals. Font: Elaboració pròpia.

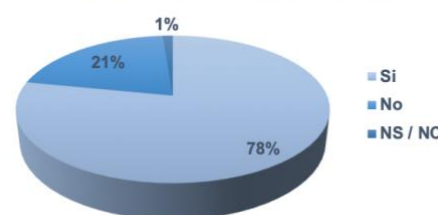
Els alumnes no només han de conèixer les sortides acadèmiques, sinó també les professionals, ja que molts, pels motius que siguin, han d'introduir-se en el món laboral deixant la seva formació, o bé han de compaginar estudis amb feina. Per això, cal que també tinguin consciència dels diversos llocs de

feina als quals poden accedir i les seves exigències, com també de les feines que podran realitzar una vegada finalitzin els seus estudis, tenint en compte les sortides professionals de cada un dels estudis. En aquest sentit, trobem que el 73% dels alumnes no coneix aquestes sortides, seguir del 24% que sí, i un 3% que no ho sap o no contesta.

Aquestes darreres dades extretes ens fan reflexionar; encara hi ha molts alumnes que se senten perduts o confosos en relació amb el seu futur més pròxim. Cal que s'incideixi molt més en l'orientació en els centres, proporcionant, si escau, orientacions acadèmiques-professionals més personalitzades i individualitzades atenent als alumnes que encara no han decidit.

Per tal de descobrir si els alumnes, al llarg dels seus anys de formació, han començat a prendre, o no, algunes decisions importants, se'ls ha demanat si les optatives escollides en els cursos anteriors estan encaminades al seu futur formatiu, és a dir, si han pres decisions d'acord amb el que volen fer en un futur. A la següent

Gràfica 11. Percentatge d'alumnes que comencen a prendre decisions en relació al seu futur. Font: Elaboració pròpia.

gràfica podem comprovar com el 78% dels alumnes si ho han fet, mentre que un 21%

han escollit d'acord amb els seus interessos, gustos, motivacions o per imposició d'altres, l'1% restant no ho sap o no contesta.

Finalment, per concloure aquest objectiu se'ls ha plantejat amb una pregunta oberta, si ja tenen en ment què volen fer una vegada finalitzin el darrer curs d'Educació Secundària Obligatòria, ja que tan sols falten uns mesos per finalitzar el curs, i ja és hora que ho tinguin clar per tal de començar amb els professors de preinscripció, etc. Encara que és poc, aproximadament la meitat dels alumnes (57%) té clar què voldrà fer un batxillerat el proper curs acadèmic, mentre que la resta de respostes són molt diverses; cicles formatius de formació professional de grau mitjà; cercar feina; repetir de curs; no ho tenen clar i dependrà de com finalitzi el curs; etc.

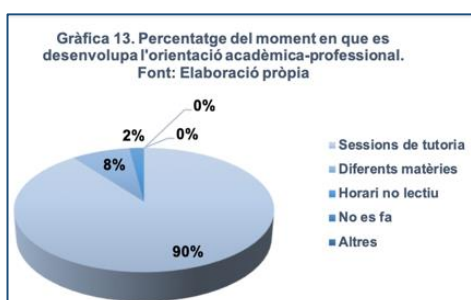
L'objectiu tres: **conèixer qui i quan s'intervé en els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres**; contempla dues preguntes. En primer lloc s'ha demanat als alumnes qui du a terme l'orientació acadèmica-professional en els seus centres, quelcom que ha suposat diversitat d'opinions a conseqüència del funcionament i filosofia de cada un d'aquests.

A la pregunta en concret els alumnes han tingut l'oportunitat d'assenyalar més d'una opció, per això, a la gràfica 12 es pot observar com el 100% dels alumnes han assenyalat que l'orientació acadèmica-professional la du a terme l'orientador/a del centre, no obstant això, el 98,3% també assenjala que aquesta tasca la du a terme

el tutor/a, seguit d'un 31,8% que marca el professorat de les diverses assignatures curriculars, i d'un 19,8% d'alumnes que també apunten que la du a terme personal extern del centre.

Aquestes dades ens evidencien que, en els centres d'Educació Secundària Obligatòria, els diferents professionals (interns i externs de la institució) porten a terme un treball conjunt i de col·laboració per fer d'aquesta acció una realitat coherent a les necessitats d'aquests.

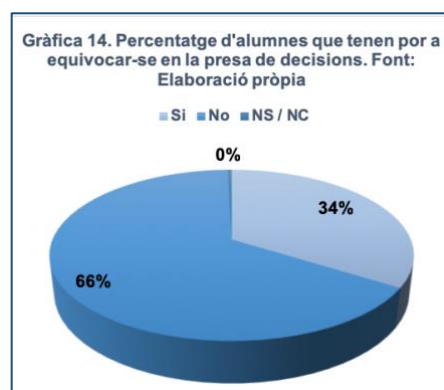

No cal que sempre sigui el mateix professional que realitza aquestes sessions, ja que això permet enriquir aquest programa, però si cal que tots tinguin una bona formació en aquest àmbit i que, quan treballin, ho facin tots en la mateixa línia.

Seguidament s'ha demanat als alumnes en quin moment es du a terme orientació. La gràfica 13 posa de manifest que aquesta es desenvolupa el 90% de les vegades durant les sessions de tutoria, seguit d'un 8% que es du a terme dintre de les assignatures pròpies del currículum i, només un 2% fora de l'horari no lectiu, és a dir, fora del centre.

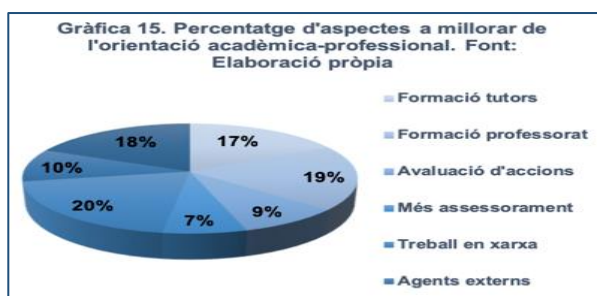
Aquests resultats ens fan plantejar que l'orientació acadèmica-professional té molt poca incidència en els centres. Si la majoria de vegades només es du a terme a les sessions de tutoria, entenem que dintre del Pla d'Acció Tutorial, tan sols s'hi dedica una hora setmanal. Per això, caldria que aquesta orientació sofrís un canvi pel que fa al seu desenvolupament, ja que no basta entendre-la com a quelcom a tractar fora del currículum sinó que s'ha d'incloure a les diverses matèries, tractant-la de forma transversal dintre del currículum. Així doncs, tindria un pes més important en els processos d'ensenyança-aprenentatge dels alumnes. Però, cal recordar que no és tant el temps que s'hi dedica, sinó com s'hi aprofundeix.

Pel que fa al darrer objectiu de la investigació: **identificar les mancances en els processos d'orientació acadèmica-professional en els centres**; s'ha pogut comprovar com la majoria dels alumnes no tenen por a equivocar-se en les seves futures decisions acadèmiques i professionals (gràfica 14), així ho demostra el 66% dels resultats enfront del 34% que assumeix sentir por davant aquest tipus de decisions. Aquestes decisions poden venir molt condicionades pels resultats anteriorment esmentats dels gràfics 5 i 6, en relació amb les persones o diversos aspectes que poden arribar a influir en les seves decisions. Moltes vegades, els adolescents prenen decisions influenciats per persones del seu entorn més proper tot i saber que no és allò que volen fer i coneixent les seves pròpies capacitats i mancances.

Encara que la majoria d'alumnes contesta que no té por de cometre errors d'equivocació, un percentatge minoritari, però elevat encara així, contesta francament que si en té. Així doncs, cal reflexionar i preguntar-nos en què falla l'orientació acadèmica-professional perquè els alumnes preguin decisions sense estar del tot segurs si són les correctes. En aquest sentit, hem de treballar per inculcar al nostre alumnat que qualsevol error ha de ser entès com una oportunitat d'aprenentatge.

Molt lligat a la darrera pregunta, s'ha cregut convenient demanar als alumnes quins haurien de ser els aspectes a millorar per tal de possibilitar processos d'orientació

acadèmica-professional de qualitat, potenciant així la seva eficiència i eficàcia. Tal com es pot observar (gràfica 15), quasi la totalitat dels alumnes marquen dos aspectes a millorar: el 98% d'aquests coincideixen en augmentar la coordinació i treball en xarxa entre tots els que participen de l'acció orientadora; seguit del 94% que remarca la necessitat de formació específica d'orientació pel professorat.

5. Proposta d'intervenció

Justificació, diagnòstic de la problemàtica

Després de l'anàlisi de dades anterior, podem extreure una sèrie de reflexions i conclusions pel que fa al desenvolupament de l'orientació acadèmica-professional en el darrer curs de l'educació secundària. D'entre els aspectes a destacar, podem concloure que l'alumnat, encara que rep aquesta orientació en el centre, té la percepció que aquesta no cobreix totes les seves necessitats per tal de preparar-se pel futur i, en moltes ocasions, és insuficient o de poca utilitat. Per aquest motiu, i tenint en compte el moment en què ens trobem socialment, amb la gran quantitat d'opcions professionals presents en el nostre context actual, quelcom que pot esdevenir certa incertesa a l'hora

d'escollir opcions, sembla interessant reforçar la informació, competències i habilitats perquè l'alumnat aprofiti les oportunitats que té al seu abast, prenent les decisions més adequades per a cadascun d'ells.

Això es pot aconseguir mitjançant una proposta de Programa d'Orientació Acadèmica i Professional (POAP), emmarcada en el Pla d'Acció Tutorial de 4t d'ESO, ja que tal com exposen Bisquerra i Álvarez (2010) l'orientació acadèmica-professional contempla diversos aspectes de diferents àmbits de la vida d'una persona, amb l'objectiu d'acompanyar-la i ajudar-la pel seu desenvolupament. Per tant, per donar resposta a les necessitats detectades, es planteja una proposta de model de programa, amb el qual es pretén intervenir de forma directa sobre els destinataris (Sanchiz, 2009), que, segons Álvarez i Bisquerra (2012, p. 105) ens permetrà "la planificació i execució d'un conjunt d'accions encaminades a assolir uns objectius amb la finalitat de satisfer unes necessitats".

Objectius a assolir

El programa d'orientació acadèmica-professional s'encamina a l'aprenentatge del procés de presa de decisions amb un plantejament de model d'intervenció continuada, sistemàtica i professional, que doti a l'alumnat de capacitats per desenvolupar competències bàsiques que els permeti assolir una satisfacció personal, amb esperit crític, incorporant-se a la vida adulta satisfactòriament. A més, s'ha de propiciar que els alumnes obtinguin informació de qualitat perquè siguin conscients de les diferents possibilitats que els hi proporciona i ofereix el seu entorn, així com les ofertes i demandes del context (tant del món acadèmic com professional), per tal d'encaminar les seves decisions en relació amb allò que els agrada i els motiva.

En definitiva, es pretén que els alumnes es coneguin millor a ells mateixos per poder, posteriorment, prendre bones decisions en relació amb el seu futur, d'aquesta manera han de conèixer aspectes personals, tals com els seus interessos, motivacions, capacitats, competències, etc., i també les seves limitacions, per tal de diferenciar que són capaços de fer i què no poden fer, i alhora saber quins aspectes cal que millorin.

Així doncs, els objectius principals d'aquesta proposta seria:

- 1) Fomentar els processos de maduresa personal, enfortint i millorant l'autoconeixement i l'autoconcepte de l'alumnat
- 2) Orientar, facilitar i afavorir el desenvolupament del procés de presa de decisions
- 3) Conèixer i apropar el món laboral de l'entorn a la realitat acadèmica i personal de l'alumnat, descobrint les diverses possibilitats existents
 - a. Informar sobre els diferents itineraris acadèmics i professionals que tenen una vegada finalitzada l'ESO, tenint en compte les modificacions pel que fa a les lleis d'educació i els canvis constants de la societat actual (oferta/demanda)
- 4) Desmitificar i acabar amb diversos prejudicis i estereotipis existents sobre sortides formatives i professionals
 - a. Eliminar el concepte de discriminació per qualsevol condició personal (per exemple sexual o classista), en els rols professionals i dels itineraris acadèmics

Perquè aquests objectius es puguin assolir, es treballaran diversos continguts, molt relacionats a les diferents activitats que es proposaran tot seguit.

Destinataris

Aquesta proposta de programa d'orientació acadèmica i professional que s'emmarcarà dintre del Pla d'Acció Tutorial, està elaborada i dissenyada per ser implementada en el darrer curs de l'ESO. El motiu pel qual s'ha escollit aquest perfil d'alumnes és perquè es troben al darrer curs de l'educació obligatòria, quelcom que suposa finalitzar una etapa important, tant a nivell acadèmic com personal, ja que significa que, des d'aquest punt, no tenen una obligatorietat pel fet d'haver de seguir un itinerari formatiu establert. A més, aquest fet suposa que els alumnes hagin de prendre decisions importants pel que fa al seu futur, condicionats alhora per tot el que suposa el procés de l'adolescència.

Totes les activitats que es plantegen a continuació estan pensades per dur-se a terme durant les sessions de tutoria, de forma grupal amb tot el grup-classe, ja que com s'ha comentat anteriorment, la proposta es basa en un model de programa. Es proposa d'aquesta manera, i no de forma individual, ja que considero que els alumnes poden treure molt de profit de les experiències dels companys i d'aprendre a partir de les conclusions grupals després de cada sessió, exposant conjuntament els seus pensaments i reflexions vers els temes tractats, a més de possibilitar l'optimització de temps i recursos. No obstant això, els orientadors/es del centre han d'insistir i oferir a tot l'alumnat, sessions d'orientació acadèmica-professional més individualitzades si escau.

Metodologia

La metodologia que es proposa per dur a terme per aquest programa d'orientació acadèmica-professional és a través de la intervenció directa grupal per programes, mitjançant el constructivisme, és a dir, es tracta de què els alumnes siguin els protagonistes i responsables de construir el seu propi aprenentatge, relacionant els coneixements previs que ja tenen amb els nous que van adquirint durant el procés. Alhora es tracta d'una metodologia activa que fa que els alumnes s'impliquin en els seus processos d'ensenyança-aprenentatge gràcies a la creació d'un espai de reflexió, raonament i treball en xarxa. A més, s'haurà de treballar de forma autònoma i també en treball grupal col·laboratiu, ja que treballar entre iguals enriqueix molt els destinataris. D'aquesta manera es potenciarà un aprenentatge significatiu que, segons Sylva (2009, p. 23) "un aprenentatge significatiu ens permet desenvolupar habilitats mentals superiors, que aconseguixin connectar els aprenentatges per seguir aprenent".

Tal com es podrà veure descrit a les diferents activitats, es proposa que una persona dinamitzadora sigui l'encarregada de guiar i acompanyar els alumnes durant aquestes, per això, cal clarificar que aquesta persona pot serà principalment l'orientador, o bé el tutor o professorat del curs amb l'assessorament i suport d'aquest. És important tenir en compte que tots els professors del centre han de tenir una formació i implicar-se pel que fa a l'orientació acadèmica-professional. Barrio (2005,) assenyala que és important que el professorat tingui i proporcioni la suficient informació en relació amb l'estructura del sistema educatiu, les diferents opcions acadèmiques i itineraris, etc., sempre amb la col·laboració i acompanyament de l'equip d'orientació qui podrà proporcionar-los recursos i materials de tot tipus.

Disseny del programa

Les activitats emmarcades en el Programa d'Orientació Acadèmica i Professional (POAP) que es plantegen tot seguit, estan pensades per dur-se a terme a les sessions de tutoria, dintre del Pla d'Acció Tutorial (PAT), en el transcurs del segon trimestre. La proposta consta d'un total de vuit activitats d'una duració de cinquanta-cinc minuts cada una (temps que durà una sessió de tutoria a secundària), excepcionalment de les activitats que, perquè puguin desenvolupar-se correctament, necessitin més temps i dedicació.

Les activitats que es proposen en aquesta intervenció s'agrupen entorn de les quatre àrees de l'orientació acadèmica-professionals que, segons Álvarez i Isús (2010) són: autoconeixement, coneixement de l'entorn educatiu i sociolaboral, presa de decisions, i planificació del projecte vital i professional. A més, per acabar aquesta programació es realitzarà una darrera sessió per concloure amb la finalitat que els alumnes puguin escollir una possible opció de cara al proper any.

Pel que fa a l'ordre del desenvolupament de les activitats, s'ha considerat oportú començar per les activitats d'autoconeixement, ja que si els alumnes es coneixen a ells mateixos, els resultarà més fàcil identificar i analitzar els seus interessos i motivacions per dur a terme la posterior fase d'elecció del seu itinerari. Després, es continuarà amb les activitats relacionades amb el coneixement de l'entorn educatiu i sociolaboral, llavors les que corresponen a la presa de decisions, seguit de la de descobriment de tècniques per a la recerca de feines i, finalment, la del projecte vital i professional. El cronograma només és una proposta, quelcom que es pot modificar o adaptar segons les necessitats del grup i/o el centre.

Cronograma

PROGRAMACIÓ DE LES ACTIVITATS			
AUTOCONEXEMENT		CONEIXEMENT DE L'ENTORN EDUCATIU I SOCIOLABORAL	
SESSIÓ 1	SESSIÓ 2	SESSIÓ 3	SESSIÓ 4
Qui sóc?	Interessos professionals	Introducció als diferents itineraris	Fireta
PRESA DE DECISIONS		TÈCNiques PER A LA RECERCA DE FEINA	PROJECTE VITAL I PROFESSIONAL
SESSIÓ 5	SESSIÓ 6	SESSIÓ 7	SESSIÓ 8
Introducció al procés de presa de decisions	El cas d'en Quim	Vies d'accés al món laboral	Cloenda

Taula 9: Programació general de les activitats del POAP. Font: Elaboració pròpia.

Tot seguit es pot llegir un exemple de les vuit activitats que conformen el programa. L'activitat que es mostra és la corresponent a la sessió 1, la resta d'activitats es poden consultar a l'annex 2. *Sessions del Programa d'Orientació Acadèmica-Professional*, i a l'annex 3. *Suport pel desenvolupament de les activitats proposades*.

SESSIÓ 1. AUTOCONeixEMENT. <i>Qui sóc?</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>Per iniciar aquesta primera sessió, cal que el professional comenci introduint el programa d'orientació acadèmica-professional que es durà a terme al llarg de les properes sessions, remarcant la seva importància en aquesta etapa educativa.</p> <p>La sessió començarà a desenvolupar-se amb la lectura del text "<i>El tren</i>" (veure annex 8.3.1.) de forma individual, amb la finalitat de dur a terme una petita reflexió conjunta sobre què entenen els alumnes per interessos, aptituds, competències personals, etc. En aquest moment cal que el dinamitzador de la sessió plantegi tot un seguit de qüestions per tal de descobrir quins són els coneixements previs dels seus alumnes, completant, sempre que sigui necessari, les respostes d'aquests amb exemples perquè quedi clar.</p> <p>Posteriorment, els alumnes han de contestar la primera fitxa d'autoconeixement (veure annex 8.3.2.), la qual permetrà que els alumnes puguin reflexionar sobre què són capaços de fer i què no, quines són les seves competències, característiques, interessos personals i professionals, etc. Finalment, per concloure la primera sessió, es torna a dur una reflexió grupal demanant com s'han sentit realitzant l'activitat, si han descobert més coses d'ells mateixos gràcies a les preguntes, etc. Per tal de fer la posterior avaluació de la sessió, se'ls pot demanar si consideren que hi ha algun aspecte a millorar o canviar.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Introduir del programa d'orientació acadèmica-professional dintre del Pla d'Acció Tutorial • Treballar, reforçar i millorar l'autoconeixement i autoconcepte de l'alumnat • Conèixer i reflexionar sobre la situació actual de l'alumne (realitat personal i educativa, les seves preferències, interessos, debilitats, etc.)
Continguts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Característiques individuals 2. Interessos personals i professionals 3. Aptituds 4. Valors
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Text "<i>El tren</i>" ○ Fitxa Qui sóc sobre els interessos dels alumnes
Temporalització	55 minuts

Font: adaptació de les activitats proposades del llibre de Álvarez et al. (2000).

Avaluació i seguiment

La darrera fase de l'elaboració i disseny d'un programa d'intervenció és l'avaluació. Tal com apunta Martínez (2016), aquest procés ha de recollir la informació necessària per a fer un judici de valors en relació amb un subjecte, objecte o intervenció.

L'avaluació es divideix en tres fases: avaluació diagnòstica; la formativa; i, en darrer lloc, la final. Aquesta primera avaluació s'ha de dur a terme abans de l'inici del programa amb la finalitat de detectar les necessitats, el nivell i les expectatives dels alumnes, ja que a partir de la informació extreta es pot adaptar el programa en relació amb aquestes. Per aquesta avaluació es pot dur a terme, per exemple, una primera sessió amb els alumnes per tal de saber quins coneixements tenen en relació amb el tema que es pretén abordar al llarg del programa, en aquest cas, en relació amb l'orientació acadèmica-professional, què esperen o què creuen que els pot aportar aquest, etc.

Pel que fa a l'avaluació formativa, o de seguiment, es pretén que aquesta es dugui a terme al llarg de tot el procés d'aprenentatge, és a dir, al mateix temps que es desenvolupa cada sessió, per tal d'assegurar que el programa està funcionant i s'està duent a terme d'acord amb els objectius que s'havien establert prèviament. A més, ens permetrà detectar possibles aspectes a millorar o modificar per a futures sessions reajustant el programa si cal, o futurs programes d'intervenció. Aquesta avaluació es durà a terme mitjançant, en primer lloc, l'observació de la persona dinamitzadora, durant la sessió, així com amb els debats i reflexions grupals a partir d'una sèrie de qüestions per fomentar un feedback amb els alumnes, al final de cada sessió. Alhora, el seguiment també es durà a terme a les reunions setmanals de l'equip de tutors del curs amb l'orientador/a del centre i el/a cap d'estudis, per tal de veure si aquest està o no funcionant, si cal modificar certs aspectes de la planificació, continguts, metodologia, etc.

Finalment, l'avaluació final ens permetrà comprovar si s'han assolit o no els objectius establerts, a més constatar si el programa ha estat d'ajuda i beneficiós per l'alumnat, és a dir, es comprovarà l'eficàcia i l'eficiència d'aquest. Per això, al final la darrera sessió del programa es passarà un qüestionari a l'alumnat (veure annex 8.3.12.) perquè pugui avaluar el programa i expressar la seva satisfacció mitjançant aquest. A la llarga es podrà comprovar si el programa ha tingut un impacte o no, en funció del nombre de

demandes d'orientacions individuals de l'alumnat en termes d'orientació acadèmica-professional.

6. Conclusions i reflexions finals

Educar més i millor en qüestions d'orientació acadèmica-professional i, en conseqüent, en la presa de decisions, esdevé una preocupació i una necessitat real dintre del nostre sistema educatiu actual com s'ha pogut evidenciar en el transcurs del treball. És molt habitual que els alumnes tinguin dubtes en relació amb el seu present i futur acadèmic i professional, ja que la societat evoluciona i nosaltres amb ella.

En el moment de prendre decisions, s'han de tenir en compte tot un seguit de determinants i/o factors que, de forma directa o indirecta, poden influir en aquestes. En aquest sentit, cal tenir present les diverses pautes de comportament que poden sorgir en aquest procés, entenent que si un grup de persones tenen un determinant comú, probablement acabaran prenent el mateix camí. No obstant això, reconèixer aquest fonament i considerar-lo sempre una opció vàlida, és caure en la simplificació, deixant de tenir en compte la versatilitat i ignorant la diversitat de l'alumnat.

Puc estudiar allò que més m'agrada? Trobaré feina en aquest camp? Em compensa més tenir una feina de qualitat o una que no m'agradi encara que guanyi molts de doblers? Aquestes i moltes més són preguntes freqüents que es fan els adolescents i, sumat a la falta d'autoconeixement, altes expectatives o idees preconcebudes, sorgeixen tot un seguit d'incògnites que suposen decisions precipitades, sense seguretat, i no s'ha tingut en compte en què pot derivar la decisió que es pren. Tot junt pot arribar a generar situacions d'alumnes amb ansietat, estrès, etc., i aquestes decisions no tan sols afectaran curt (vida acadèmica) i llarg termini (vida laboral), sinó que també perjudicaran la seva manera de comportar-se, relacionar-se amb l'entorn, etc.

Nombrosos obstacles són els que dificulten la presa de decisions en el moment d'escollir un tipus d'itinerari o un altre: la falta d'orientació adequada, l'escassa informació en relació amb els diferents recorreguts formatius, les diverses titulacions i les seves

sortides en el món laboral, etc., així com la influència de la família, entre d'altres. És d'aquí on esdevé la necessitat de dissenyar, adaptar, adequar i millorar els programes d'orientació acadèmica i professional al llarg de la vida dels alumnes, amb docents que tinguin la formació indispensable per ser una figura de referència i per acompanyar a l'alumnat en tot aquest procés, amb la finalitat de què aquests puguin construir el seu projecte de vida.

No obstant això, fent una revisió bibliogràfica en relació amb la temàtica del treball, i coneixent la percepció de l'alumnat de 4t d'ESO dels centres educatius seleccionats, s'ha arribat a la conclusió, que els programes d'orientació acadèmica-professional no tenen una alta consideració, quelcom que du a qüestionar-nos si són, o no, realment eficaços. És evident que cada persona viu aquest procés de forma diferent segons les seves expectatives, el seu recorregut acadèmic, experiències, etc. Per això, aquest procés s'hauria de desenvolupar de la manera més òptima possible, entenent-se com una mediació útil entre les diverses etapes de transició de l'alumnat, aplicant-se sempre dintre del currículum de forma integrada i holística, és a dir, no només cal treballar-ho a les sessions de tutoria, sinó que també es pot incloure en el currículum de les assignatures de manera didàctica, pràctica i lúdica.

Tot junt ha suposat fer un replantejament per tal d'esbrinar els factors de millora, avaluant possibles errors i proposant nous mecanismes que enriqueixin el programa, tenint en compte els diferents punts sobre els quals cal actuar: desenvolupar l'autoconeixement, fomentar la presa de decisions i, ensenyar els diversos itineraris acadèmica i professionals als quals pot optar l'alumnat. D'aquí el fet de proposar un programa d'orientació acadèmica-professional, amb activitats connectades amb la seva realitat i el seu dia a dia, amb la finalitat que els alumnes es coneguin una mica més a ells mateixos, preparats per prendre decisions respecte al seu futur, tenint tota la informació imprescindible per qüestionar-se totes les opcions.

Finalment, en termes generals, he pogut descobrir com es desenvolupa l'orientació acadèmica-professional en els centres d'educació secundària, concretament en el curs de 4t d'ESO, i quin nivell de prioritat ocupa en el centre, assolint així l'objectiu principal d'aquest treball.

7. Referències bibliogràfiques

- Adame, M. T., Álvarez, M., i Bisquerra Alzina, R. (2010). Principios, objetivos y funciones de la orientación. Dins Bisquerra, R. (coord.). *Modelos de Orientación e Intervención Psicopedagógica* (pp. 41-52). Madrid: Wolters Kluwer.
- Agrupación de Desarrollo Calíope (2007). *Rompiendo Esquemas. Programa de orientación académica y profesional*. Instituto Asturiano de la Mujer
- Albert, M. J. (2007). *La investigación educativa: claves teóricas*. Madrid: McGraw-Hill.
- Álvarez, M. (1995). *Orientación profesional*. Barcelona: Cedecs.
- Álvarez, M. i Isús, S. (2010). La orientación profesional. Dins Bisquerra R. (coord.). *Modelos de Orientación e Intervención Psicopedagógica* (pp. 233-259). Madrid: Wolters Kluwer.
- Álvarez, M., i Bisquerra, R. (2012). *Orientación educativa. Modelos, áreas, estratégicas y recursos*. Madrid: Wolters Kluwer.
- Álvarez, M., Fernández, A., Fernández, R., Flaquer, T., Moncosí, J., i Sullà, T. (2000). *La orientación vocacional a través del currículum y de la tutoría. Una propuesta para la etapa de 12 a 16 años*. Barcelona: Graó.
- Álvarez, P. R., i López, D. (2014). Modelos flexibles de formación: una respuesta a las necesidades actuales. *Revista del Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació*, 1-10.
- Álvarez, P. R. i López, D. (2017). Recursos de orientación para la transición académica y la toma de decisiones del alumnado: el programa "Universitarios por un día". *RIDU Revista d'Innovació Docent Universitària*, 9, 26-38.
- Álvarez, P. R. i López, D. (2017). Estudios sobre deserción académica y medidas orientadoras de prevención en la Universidad de la Laguna (España). *Revista Paradigma*, 38(1), 48-71.

- Ballester, L., Nadal, A. i Amer, J. (2014). *Métodos y técnicas de investigación educativa*. Palma de Mallorca: edicions UIB.
- Barbosa, F. (2008). Los programas de orientación académica y profesional en la Educación Secundaria. *Revista digital Innovación y experiencias educativas*, 1-12.
- Barraza, A. (2010). *Propuesta de Intervención Educativa*. México: Universidad Pedagógica de Durango.
- Barrio, E. (2005). *Psicopedagogía. Plan de Orientación y Acción Tutorial: plan de Actuación del Departamento de Orientación*. Sevilla: Editorial MAD S.L.
- Bernardo, A. B., Galve, C., Cervero, A., Tuero, E., i Ayala, I. (2020). En función de la orientación recibida, ¿qué eligen hacer nuestros estudiantes en su futuro próximo? *Revista d'Innovació Docent Universitària*, 12, 32-41.
- Bisquerra, R., i Álvarez, M. (2010). Concepto de intervención e intervención psicopedagógica. Dins R. Bisquerra (coord.). *Modelos de Orientación e Intervención Psicopedagógica* (pp. 9-22). Madrid: Wolters Kluwer.
- Blanco, R. (2008). Construyendo las bases de la inclusion y la calidad de la educación en la primera infancia. *Revista de Educación*, 347, 33-54.
- Blanco, R. (2008). Marco conceptual sobre educación inclusiva. Dins Conferencia Internacional de la educación: la educación inclusiva, un camino hacia el futuro: 25 a 28 de noviembre de 2008 (pp. 5-32). Ginebra.
- Caballero, M. A. (2005). *Claves de la orientación profesional. Estructura, planificación, diagnóstico e intervención*. Madrid: CCS.
- Calixto, R. i Calixto, I. (2018). La elección vocacional en el Bachillerato. *Revista Electrónica Formación y Calidad Educativa*, 6(3), 61-74.
- Camarena, B. O., González, D., i Velarde, D. (2009). El programa de orientación educativa en Bachillerato como mediador en la elección de la carrera. *Revista Mexicana de Investigación Educativa*, 14(41), 539-562.

- Carvalho, M., i Taveira, M., (2014). El papel del profesorado en la toma de decisiones académico y profesionales del alumnado. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 25(3), 20-35.
- Castellanos, L. M., Peña, J., Aravena, M., i Chavarría, C. (2017). Percepción de estudiantes de educación media sobre un programa de orientación vocacional: un estudio cualitativo. *Revista de Psicología y Ciencias del Comportamiento*, 8(1), 4-41.
- Cepero, A. (2009). *Las preferencias profesionales y vocacionales del alumnado de secundaria y formación profesional específica* (Tesis doctoral). Universidad de Granada.
- Cobos, A. (2010). *La construcción del perfil profesional de orientador y de orientadora: Estudio cualitativo basado en la opinión de sus protagonistas en Málaga* (Tesis doctoral no publicada). Universidad de Málaga.
- Creswell, J. (2008). *Mixed Methods Research: State of the Art*. University of Michigan.
- Del Prado, J. (2014). *Cuestionario como técnica para la recogida de datos*. Business School.
- Derricott, R. (1985). *Curriculum Continuity: Primary to Secondary*. Windsor: NFER Nelson.
- Echeverría, B. (2008). Configuración de la profesionalidad. Dins B. Echeverría (coord.). *Orientación Profesional* (pp. 23-68). Barcelona: UOC.
- ELGPN (2010). *Career Management Skills: Factors in implementing policies successfully*. Jyvaskala.
- Elman, C., i O’Rand, A. M. (2007). The effects of social origins, life events, and institutional sorting on adults’ school transitions. *Social Science Research*, 36(3) 1276-1299.

- Fernández, C. M., Peña, J. V., i Torío, S. (2007). Los procesos de orientación escolar y la toma de decisiones académica y profesional. *Revista Complutense de Educación*, 18(2), 87-103.
- Fernández, C., García, O., i Rodríguez, S. (2016). Los padres y madres ante la toma de decisiones académicas de los adolescentes en Educación Secundaria. *Revista Mexicana de Investigación Educativa*, 21(71), 1111-1133.
- Figuera, P., Dorio, I., i Forner, A., (2003). Las competencias académicas previas y el apoyo familiar en la transición a la universidad. *Revista de Investigación Educativa*, 21(2), 349-369.
- Figuera, P., i Romero, S. (2013). La investigación sobre orientación profesional en revistas Internacionales. *Revista Contrapontos – Electrónica*, 13(2), 74-83.
- García, L. (2010). Good ideas are not enough: Considering the politics underlying student's postsecondary transitions. *Journal of Education for Students Place at Risk*, 15(1) 9-26.
- Gil, G. (2006). *Formación profesional, orientación e inserción laboral del alumnado de los ciclos formativos de grado medio* (Tesis doctoral). Universitat de Valencia.
- Gimeno, J. (1996). *La transición a la educación secundaria*. España: Morata.
- Govern de les Illes Balears (GOIB). Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca. Institut Educació Primera Infància, (2017). *Instruccions de funcionament dels serveis d'orientació educativa al segon cicle d'educació infantil i primària per al curs 2017-18*. Palma.
- Hammer, K., Ripper, J. i Schenk, T. (2014). *Guía de orientación profesional coordinada*. Barcelona: Fundación Bertelsmann
- Herranz, S. (2011). *Necesidades educativas especiales y orientación*. Educaweb.
- Latorre, A., Rincón, D. i Arnal, J. (2003). *Bases metodológicas en la investigación educativa*. Barcelona: Ediciones Experiencia.

- Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, BOE núm. 106 § 7899 (2006).
- Llei Orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, BOE núm. 295 § 12886 (2013).
- Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la que es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, BOE núm. 46 § 17264 (2020).
- Manzanares, A., i Sanz, C. (2018). Orientación profesional: fundamentos y estrategias. Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- Mariño, C. (2011). Análisis de los Servicios de orientación educativa en España. *Innovación Educativa*, 22, 217-228.
- Martínez, P., Pérez, F. J., i Martínez, M. (2014). Orientación Profesional en Educación Secundaria. *Revista Electrónica interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 17(1), 57-71.
- Martínez, M., Arnau, L., i Sabaté, M. (2015). *Després de l'ESO, què puc fer?* Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Martínez, F. (2016). La investigación evaluativa. Dins R. Bisquerra Alzina (coord.). *Metodología de la investigación educativa* (pp. 417-438). Madrid: La Muralla.
- Matos, Z. De la C., Simoes, A. J., i Nieto, L. (2014). La selección profesional de las carreras pedagógicas en los estudiantes de preuniversitario ¿Tarea de todos? *Revista Electrónica Edusol*, 14(49), 1-16.
- Mendoza, T. de L., i Rodríguez, R. (2008). El efecto de la Orientación Vocacional en la Elección de Carrera. *Revista Mexicana de Orientación Educativa*, 5(13), 10-16.
- Miranda, C. (2003). *Orientación profesional*. Vicerrectorado de desarrollo institucional y nuevas tecnologías Universidad de las Palmas de Gran Canaria.
- Monescillo, M., Méndez, J. M., i Bisquerra, R. (2010). Orígenes y desarrollo de la orientación. Dins R. Bisquerra (coord.). *Modelos de Orientación e Intervención Psicopedagógica* (pp. 23-39). Madrid: Wolters Kluwer.

OCDE (2018). *Education at a Glance 2018: OECD Indicators*. OECD Publications, Paris.

Ordre del conseller d'Educació i Universitat de 22 de maig de 2019 per la qual es regula el funcionament dels serveis d'orientació educativa, social i professional de les Illes Balears, BOIB núm. 70 § 5020 (2019).

Parras, A., Madrigal, A. M., Redondo, S., Vale, P., i Navarro, E. (2009). *Orientación educativa: fundamentos teóricos, modelos institucionales y nuevas perspectivas*. Madrid: Ministerio de Educación, Política Social y Deporte.

Pereira, Z. (2011). Los diseños de método mixto en la investigación en educación: una experiencia concreta. *Revista Electrónica Educare*, 15(1), 15-29.

Rodríguez, J. (2002). Buscando un destino: la elección de carrera profesional: situación y perspectivas. *Enseñanzas e Investigación en Psicología*, 7(2), 215-220.

Rodríguez, P. (2015). *La orientación académica y profesional en la enseñanza postobligatoria y valorada por el alumnado* (Tesis doctoral). Universidade de Vigo.

Rodríguez, D., i Luque, A. (2012). Historia singular de una chica inmigrante a su paso por el primer ciclo de Educación Secundaria. *REIFOP*, 15(3), 17-25.

Rodríguez, C., Peña, J.V., i Inda, M. (2016). Esto es lo que me gusta y lo que voy a estudiar: un estudio cualitativo sobre la toma de decisiones académicas en bachillerato. *Revista Complutense de Educación*, 27(3), 1351-1368.

Sánchez, M. F. (2013). Intervención orientadora en las dimensiones profesional y personal. Dins M. F. Sánchez (coord.). *Orientación profesional y personal* (pp. 75-97). Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Sánchez, M. C. (2010). Evolución histórica de la orientación académica y profesional en España: Servicios, necesidades, agentes, demandantes y niveles de intervención. Educaweb.

Sanchiz, M. L. (2009). *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Universitat Jaume I.

- Santana, L. E., i Álvarez, P. R. (1996). *Orientación y educación socio laboral: Una perspectiva curricular*. Madrid. EOS
- Santana, L., Feliciano, L., i Jiménez, A. B. (2009). Autoconcepto académico y toma de decisiones en el alumnado de bachillerato. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 20(1), 61-75.
- Santana, L., Feliciano, L., i Cruz, A. (2010). El Programa de Orientación Educativa y Sociolaboral: un instrumento para facilitar la toma de decisiones en Educación Secundaria. *Revista de Educación*, 351, 73-105.
- Santana, L., i Feliciano, L. (2011). Percepción de apoyo de padres y profesores, autoconcepto y toma de decisiones en bachillerato. *Revista de Educación*, 335, 493-519.
- Sikora, J., i Saha, L. J. (2011). *Lost talent? The occupational ambitions and attainments of Young Australians*. National Center for Vocational Education Research, Australian Government.
- Sultana, R. G. (2008). *From policy to practice. A systemic change to lifelong guidance in Europe*. Cedefop Panorama Series, 149.
- Sylva, M. (2009). David Ausibel y su aporte a la educación. *Ciencia UNEMI*, 2(3), 20-23.
- Tynkkynen, L., Nurmi, J. E., i Salmela-Aro, K. (2010). Career goal-related social ties during two Educational transitions: Antecedents and consequences. *Journal of Vocational Behavior*, 76(3), 448-457.
- Wiesner, M., Vondracek, F. W., Capaldi, D. M., i Porfeli, E. (2003). Childhood and adolescent predictors of early adult career pathways. *Journal of Vocational Behavior*, 63(3), 305-328.

8. Annexes

8.1. ANNEX 1. Enquesta pels alumnes de 4t d'ESO

L'orientació acadèmica-professional desenvolupada als centres d'Educació Secundària Obligatòria a l'illa de Mallorca. Qüestionari per a l'alumnat de 4t d'ESO

Aquest qüestionari forma part del Treball de Fi de Màster de Formació del Professorat, especialitat Orientació Educativa, un treball de camp amb la finalitat principal de conèixer com es desenvolupa l'orientació acadèmica-professional en els centres d'Educació Secundària Obligatòria a l'illa de Mallorca.

Per això, s'ha formulat el següent qüestionari amb les diferents preguntes, amb l'objectiu de conèixer de primera mà l'opinió i la concepció que té l'alumnat que està actualment cursant el darrer curs de l'ESO, en relació amb aquesta acció educativa. Aquesta permetrà identificar els punts forts i febles de l'orientació acadèmica-professional, i dissenyar i elaborar, posteriorment, una proposta d'intervenció.

Els resultats obtinguts seran únicament emprats amb caràcter científic i a efectes de la investigació. Per això, queda absolutament garantint la confidencialitat i anonimat dels participants.

Gràcies per endavant per la seva dedicació i col·laboració.

***Obligatorio**

Nom del centre (anònim) *

Tu respuesta

En aquestes altures del curs, ja has dut a terme alguna sessió grupal o individual d'orientació acadèmica-professional? *

- Sí, orientació acadèmica-professional individual
- Sí, orientació acadèmica-professional grupal
- Sí, ambdues
- No
- NS / NC

Actualment estàs rebent orientació acadèmica-professional per part del teu centre? *

- Sí
- No
- NS / NC

Si la resposta és afirmativa, t'ha servit d'utilitat per escollir l'itinerari formatiu pel proper any acadèmic?

- Sí
- No
- NS / NC

Has rebut en anteriors cursos orientació acadèmica-professional? *

	Sí	No	NS / NC
En anterior cursos...	☐	☐	☐
Creus que t'ha ajudat a adquirir competències per a prendre bones decisions pel teu futur?	☐	☐	☐

Qui desenvolupa les activitats d'orientació acadèmica-professional en el centre? *

- Orientador/a
- Tutor/a
- Professorat del centre de diverses matèries
- Personal extern
- Càrrecs directius
- Ningú
- Altres

A quina etapa educativa / curs creus que s'hauria de començar a impartir l'orientació acadèmica-professional?

Tu respuesta

A quin moment rep l'alumnat l'orientació acadèmica-professional? *

- Dintre de l'horari de les assignatures
- Fora de l'horari lectiu
- A l'hora de tutoria
- No es desenvolupa
- Altres

Coneixes les diferents opcions d'estudis post-obligatoris als que podries accedir després d'aquesta etapa (itineraris educatius, sortides professionals, etc.)? *

- Sí
- No
- NS / NC

Les activitats que has desenvolupat a les sessions de tutoria t'han servit per resoldre dubtes relacionats amb els estudis que pots dur a terme el proper curs acadèmic? *

	Sí	No	NS / NC
Activitats de les sessions de tutoria...	☐	☐	☐
T'han servit per decidir i/o confirmar què vols estudiar?	☐	☐	☐

Aquestes activitats t'han servit per conèixer-te a tu mateixa (interessos, motivacions, aptituds, etc.)? Valora les activitats de l'1 al 5, essent 1 gens i 5 completament. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Creus que tens un coneixement adequat en relació amb les exigències del món laboral i la seva relació amb els diferents estudis? *

- Sí
- No
- NS / NC

Has escollit les diverses optatives al llarg d'aquests darrers anys d'acord al teu futur formatiu? *

- Sí
- No
- NS / NC

Et fa por equivocar-te a l'hora de prendre alguna decisió acadèmica-professional del futur (per exemple, dur a terme un cicle de formació professional que no sigui del teu gust, o fer un batxillerat sense saber si vols accedir posteriorment a la universitat, etc.)? *

- Sí
- No
- NS / NC

Assenyalala el grau en el que creus que influiran els diferents ítems en relació amb les teves decisions de cara al futur. Valora'ls amb una escala de l'1 al 5, essent 1 gens, i 5 molt. *

	1	2	3	4	5
Pressió dels pares	☐	☐	☐	☐	☐
Vocació per una professió a desenvolupar en un futur	☐	☐	☐	☐	☐
Trobar una feina de forma ràpida	☐	☐	☐	☐	☐
Oportunitat de fer pràctiques a un entorn laboral	☐	☐	☐	☐	☐
Creences de que uns estudis són més fàcils que d'altres	☐	☐	☐	☐	☐
Menys duració d'uns estudis en comparació a altres	☐	☐	☐	☐	☐

Assenyala en quin grau creus que els membres de la comunitat educativa influiran més o menys en la presa de decisions dels teus estudis. Valora'ls amb una escala de l'1 al 5, essent 1 gens, i 5 molt. *

	1	2	3	4	5
Família	☐	☐	☐	☐	☐
Tutor/a	☐	☐	☐	☐	☐
Professorat de diverses matèries	☐	☐	☐	☐	☐
Orientador/a del departament d'Orientació de l'IES	☐	☐	☐	☐	☐
Grup d'iguals	☐	☐	☐	☐	☐

Quines creus que haurien de ser les millores per dur a terme l'orientació acadèmica-professional de qualitat?

- Més formació específica d'orientació pels tutors
- Més formació específica d'orientació pel professorat
- Seguiment i avaluació continua de les accions orientadores
- Major assessorament extern en matèria d'orientació acadèmica-professional
- Major coordinació i treball en xarxa entre tots els que participen en l'acció orientadora (professorat, tutors, orientadors, equip directiu, etc.)
- Implicar a agents externs en el desenvolupament de l'acció orientadora
- Més activitats d'orientació acadèmica-professional en les assignatures curriculars

Quins plans tens després de finalitzar el darrer curs de l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria? *

Tu respuesta

Enviar

Nunca envíes contraseñas a través de Formularios de Google.

Este contenido no ha sido creado ni aprobado por Google. [Notificar uso inadecuado](#) - [Términos del Servicio](#) - [Política de Privacidad](#)

Google Formularios

8.2. ANNEX 2. Sessions del Programa d'Orientació Acadèmica-Professional

SESSIÓ 1. AUTOCONEIXEMENT. <i>Qui sóc?</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>Per iniciar aquesta primera sessió, cal que el professional comenci introduint el programa d'orientació acadèmica-professional que es durà a terme al llarg de les properes sessions, remarcant la seva importància en aquesta etapa educativa.</p> <p>La sessió començarà a desenvolupar-se amb la lectura del text <i>"El tren"</i> (veure annex 8.3.1.) de forma individual, amb la finalitat de dur a terme una petita reflexió conjunta sobre què entenen els alumnes per interessos, aptituds, competències personals, etc. En aquest moment cal que el dinamitzador de la sessió plantegi tot un seguit de qüestions per tal de descobrir quins són els coneixements previs dels seus alumnes, completant, sempre que sigui necessari, les respostes d'aquests amb exemples perquè quedi clar.</p> <p>Posteriorment, els alumnes han de contestar la primera fitxa d'autoconeixement (veure annex 8.3.2.), la qual permetrà que els alumnes puguin reflexionar sobre què són capaços de fer i què no, quines són les seves competències, característiques, interessos personals i professionals, etc. Finalment, per concloure la primera sessió, es torna a dur una reflexió grupal demanant com s'han sentit realitzant l'activitat, si han descobert més coses d'ells mateixos gràcies a les preguntes, etc. Per tal de fer la posterior avaluació de la sessió, se'ls pot demanar si consideren que hi ha algun aspecte a millorar o canviar.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Introduir del programa d'orientació acadèmica-professional dintre del Pla d'Acció Tutorial • Treballar, reforçar i millorar l'autoconeixement i autoconcepte de l'alumnat • Conèixer i reflexionar sobre la situació actual de l'alumne (realitat personal i educativa, les seves preferències, interessos, debilitats, etc.)
Continguts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Característiques individuals 2. Interessos personals i professionals 3. Aptituds 4. Valors
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Text <i>"El tren"</i> ○ Fitxa Qui sóc sobre els interessos dels alumnes
Temporalització	55 minuts

Font: adaptació de les activitats proposades del llibre de Álvarez et al. (2000).

SESSIÓ 2. AUTOCONEIXEMENT. <i>Interessos professionals</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>Per introduir aquesta sessió, primerament, el dinamitzador explicarà la finalitat d'aquesta sessió als alumnes, els quals, seguidament, hauran de dur a terme la realització d'un test orientatiu en relació amb els interessos professionals que tenen, amb l'objectiu de descobrir i conèixer diferents camps professionals.</p> <p>Per aquesta sessió, el dinamitzador pot escollir entre fer el test de "<i>Els teus interessos</i>" (veure annex 8.3.3.) de forma individual, o bé dur a terme en línia, sempre que es tingui un ordinador per alumne, el de la pàgina web Barcelona Activa:</p> <p style="text-align: center;">http://w28.bcn.cat/_ch_/pit/app.php?qAppId=pit&glnterfaceLanguage=ct&gEnvironment=singleWeb</p> <p>Mentre l'alumnat va acabant el test, la resta poden anar cercant, indagant i investigant de forma autònoma les diverses professions que més els hi han cridat l'atenció o les que el test els hi ha recomanat al final.</p> <p>Posteriorment, de forma conjunta tot el grup-classe pot fer una recerca en relació amb les competències necessàries que s'han d'adquirir per a desenvolupar certes professions. Finalment, per concloure la sessió, el dinamitzador pot iniciar una reflexió per si els resultats del test han estat coherents i s'ajusten als interessos reals dels alumnes, i si aquests consideren que els ha servit de quelcom dur a terme l'activitat.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Relacionar els interessos professionals dels alumnes amb possibles vies • Descobrir i conèixer nous camps professionals • Adquirir informació per a la futura presa de decisions
Continguts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interessos professionals 2. Competències necessàries per al desenvolupament d'una professió 3. Camps professionals
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ordinador de la classe amb connexió a internet ○ Projector ○ Ordinador de l'alumne/a (si escau) amb connexió a internet ○ Test "<i>Els teus interessos</i>"
Temporalització	55 minuts

Font: adaptació d'una activitat similar del Pla d'Acció Tutorial del centre IES Guillem Colom Casasnoves.

SESSIÓ 3. CONEIXEMENT DE L'ENTORN EDUCATIU I SOCIOLABORAL <i>Introducció als diferents itineraris</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>És important que, abans de dur a terme qualsevol activitat de raonament o pràctica que els permeti prendre decisions en relació amb el seu futur, l'alumnat conegui quins són els diferents itineraris i sortides professionals que ofereix la nostra societat, una vegada finalitzen aquesta etapa educativa obligatòria.</p> <p>Per això, és important introduir una sessió més teòrica on els alumnes puguin començar a resoldre dubtes que tinguin en relació amb la seva decisió final. Aquests han de tenir el màxim d'informació al seu abast, per aquest motiu, el dinamitzador ha de proporcionar tota la informació sobre cada possible itinerari i, si escau, pot acompanyar l'exposició amb suport visual, com per exemple un esquema dels itineraris formatius del sistema educatiu actual a la nostra comunitat autònoma (veure annex 8.3.4.), a més de vetllar perquè no quedin preguntes o dubtes sense resoldre.</p> <p>Per complementar l'activitat, una vegada explicades les diferents sortides que tenen, poden agrupar-se en petits grups, dintre del grup-classe, per tal d'intentar resoldre un repte. El dinamitzador els pot proporcionar diferents professions i, entre tots els membres del grup han de decidir i proposar un itinerari possible perquè una persona hi pugui accedir. Seguidament el grup pot exposar el seu raonament a altres fent una reflexió conjunta, evidenciant i clarificant que no hi ha un únic camí, sinó que cada itinerari pot ser flexible.</p> <p>Cada un dels alumnes ha d'escriure a un paper en blanc una possible sortida acadèmica i/o professional que comenci a tenir present, bé sigui un batxillerat, cicle formatiu de formació professional, entrar directament al món laboral, etc. Aquesta informació servirà per a poder organitzar la següent sessió.</p> <p>Finalment, cal recordar als alumnes que en els centres tenen a la seva disposició els professionals del departament d'orientació que els poden atendre individualment en el cas que tinguin un dubte més específic o requereixin ajuda més individualitzada.</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Descobrir les diverses opcions formatives que poden escollir els alumnes una vegada finalitzen 4t d'ESO • Conèixer l'estructura del nostre sistema educatiu • Comprendre els diferents nivells en els quals s'estructura el sistema educatiu i les seves interrelacions, i interpretar els itineraris alternatius que poden seguir per arribar al seu destí • Reflexionar sobre què esperen del seu futur acadèmic i professional

	<ul style="list-style-type: none"> • Evitar estereotips vers les diferents possibilitats formatives existents
Continguts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sistema educatiu actual 2. Diferents itineraris flexibles
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ordinador de la classe amb connexió a internet ○ Projector ○ Suport visual per a l'explicació del sistema educatiu ○ Paper en blanc i bolígrafs
Temporalització	55 minuts

Font: adaptació del programa Rompiendo Esquemas (Agrupació de Desenvolupament Calíope).

SESSIÓ 4. CONEIXEMENT DE L'ENTORN EDUCATIU I SOCIOLABORAL	
<i>Fireta</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>Aquesta és una sessió més extraordinària, ja que s'ha de desenvolupar durant tres sessions consecutives, és a dir, al llarg de mig matí de l'horari lectiu dels alumnes.</p> <p>En certes ocasions la conselleria d'educació organitza fires on, alumnes de diferents cicles formatius es passen tota la jornada exposant i explicant què fan, quines competències estan adquirint, les possibles sortides professionals, etc. La fireta que es proposa en aquesta sessió és bastant semblant, encara que també hi participen alumnes de diferents modalitats de batxillerats, d'altres que directament s'han inserit en el món laboral, han fet certificats de professionalitat, etc.</p> <p>A la darrera sessió de POAP, se'ls va demanar als alumnes que escrivissin una possible sortida acadèmica i/o professional que els alumnes començaven a tenir present, amb la finalitat que l'organitzador de la fireta pugues tenir en compte els testimonis reals que havia de seleccionar en funció de la demanda dels alumnes de 4t. És a dir, si un alumne es comença a interessar per cicles formatius de la família d'edificació i obra civil, que tal vegada pugui conèixer altres alumnes que hagin cursat, o estiguin cursant aquest cicle. Aquesta dinàmica s'ha de dur a terme amb el propòsit de què els alumnes es puguin passejar i conèixer de primera mà experiències reals, mantenint contacte amb aquests, esbrinat com desenvolupen les seves pràctiques o continguts,</p>

	<p>quines assignatures cal escollir en funció de l'itinerari, sempre que sigui necessari, etc.</p> <p>El dia de la fireta s'ha d'iniciar donant la benvinguda, on una persona de l'equip de direcció i/o el departament d'orientació rebí als alumnes, explicant amb una sèrie d'indicacions el funcionament de la diada, què hi podran trobar, així com una petita xerrada animant-los i motivant-los en el seu futur acadèmic i professional. Seguidament els alumnes es poden passejar pels diferents estàndards on podran atracar-s'hi i mantenir una conversa amb el testimoni convidat. Es pretén mantenir contacte amb aquests i que siguin referents positius per l'alumnat, podent ser, a la llarga, amics tutors i els puguin ajudar i aconsellar a través de la seva experiència.</p> <p>Finalment cal tenir en compte que es pot convidar a alumnes d'altres centres, ampliant el ventall de possibilitats, ja que no sempre a un centre s'hi fan tots els cicles formatius, però no per això hem de tenir desconeixença. També es pot convidar a serveis externs, com entitats organitzadores de cursos de formació, d'assessorament, de recerca de feina, etc.</p>
<p>Objectius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer de primera mà experiències de ex-alumnes que han fet algun cicle formatiu de formació professional (grau mitjà i superior), els diferents itineraris de batxillerat, certificats de professionalitat, etc. • Obtenir més informació i resoldre dubtes i qüestions a partir d'alumnes amb experiència, dels diferents itineraris que han d'anar escollint els alumnes que finalitzen 4t d'ESO • Conèixer els coneixements i les competències que es poden adquirir a cada una de les sortides acadèmiques
<p>Continguts</p>	<p>Sortides acadèmiques i professionals</p>
<p>Recursos materials</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Estàndards amb material visual de l'itinerari en concret ○ Document organitzatiu de què pot trobar l'alumnat a la fireta
<p>Temporalització</p>	<p>165 minuts (3 sessions consecutives)</p>

Font: Elaboració pròpia.

<p style="text-align: center;">SESSIÓ 5. PRESA DE DECISIONS</p> <p style="text-align: center;"><i>Introducció al procés de presa de decisions</i></p>	
<p>Descripció de l'activitat i desenvolupament</p>	<p>Aquesta sessió es divideix en dues activitats a desenvolupar que serviran per clarificar el procés que poden seguir els alumnes per prendre decisions.</p> <p>Abans d'iniciar les activitats és important que el dinamitzador expliqui la importància que té prendre una bona decisió en el moment adequat, quelcom que pot esdevenir i marcar el rumb de la nostra vida, tant acadèmica com professional, a més del procés que s'ha de seguir aclarint amb exemples. Igualment, s'ha de procurar que els alumnes també sàpiguen que les decisions que prenen no són úniques i rígides, sinó que aquestes es poden anar modelant per encaminar-se, sempre que sigui necessari i possible, cap a altres alternatives. Després d'aquesta explicació es pot iniciar un breu debat sobre les capacitats i competències que els alumnes creuen i consideren que s'han de tenir per a prendre bones decisions de manera autònoma; si consideren que ells en prenen en el seu dia a dia; si els hi falten competències per adquirir; si normalment demanen consell abans de prendre una decisió; si deixen assessorar-se per altres, etc.</p> <p>La primera activitat consisteix en, de forma individual, contestar un qüestionari (veure annex 8.3.5.) on es plantegen casos i l'alumne ha de contestar en funció del què faria ell en la situació plantejada.</p> <p>Posteriorment, a la segona activitat, es tornarà a plantejar un cas (veure annex 8.3.6.), però, a diferència del primer, s'hauran de formar grups heterogenis d'unes cinc persones, i s'haurà d'exposar una única decisió col·lectiva i de forma consensuada, detectant els errors que s'han trobat i proposant un nou procés correcte de presa de decisions. Per arribar a un consens cal seguir instruccions: per arribar a una puntuació s'han d'assegurar que ho fan basant-se en una informació objectiva, no han de rebutjar el compromís, però tampoc han de cedir perquè tot sigui més fàcil. Han d'intentar comprendre els suggeriments dels altres encara que no hi estiguin d'acord, però no s'ha de canviar d'opinió per no crear conflicte.</p> <p>Finalment, es farà una posada en comú on cada grup explicarà el seu raonament i les conclusions principals a les quals han arribat (clarificar que qualsevol opció és correcte).</p>
<p>Objectius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Introduir als alumnes al procés de presa de decisions • Prendre consciència de la importància què és prendre decisions i que aquestes marcaran el nostre camí acadèmic i professional • Implicar l'alumne en el seu procés de presa de decisions

	<ul style="list-style-type: none"> • Aprendre a prendre decisions amb col·lectivitat amb la inculcació de valors com el respecte, la confiança, el treball en equip, l'empatia, etc.
Continguts	Procés de presa de decisions
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Qüestionari per contestar de forma individual ○ Fitxa amb el plantejament de casos per a solucionar en grup
Temporalització	55 minuts

Font: adaptació d'una activitat similar del Pla d'Acció Tutorial del centre IES Guillem Colom Casanovas.

SESSIÓ 6. PRESA DE DECISIONS <i>El cas d'en Quim</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>En aquesta sessió es pretén potenciar que els alumnes posin en pràctica els processos per a prendre bones decisions, i que descobreixin així, si necessiten desenvolupar més competències per millorar.</p> <p>A l'inici de la sessió, per tal de poder desenvolupar l'activitat, el grup-classe formarà grups de sis persones, on cadascun d'aquests adoptarà un rol diferent i hauran de proposar entre tots una possible solució a un cas plantejat.</p> <p>Després d'explicar l'activitat, i havent llegit el cas pràctic en veu alta (veure annex 8.3.7.) el dinamitzador repartirà a cada alumne els papers amb els diferents rols (veure annex 8.3.8.). A cada alumne se li dóna un paper amb l'assignació del rol amb l'explicació de qui li ha tocat i les seves característiques principals, per tal de poder ficar-se en el paper. Cada rol correspon a un dels sis barrets per pensar de l'autor Edward de Bono. Important que la resta de companys del grup no sàpiguen qui és qui, és a dir, quin rol té cada un.</p> <p>Una vegada tothom té assignat el rol, entre tots els membres del grup hauran d'arribar a un acord per tal de donar solució al cas que es planteja.</p> <p>Finalment, una vegada estiguin d'acord, s'exposarà la solució fent una posada en comú entre tota la classe. Cal, en aquest sentit, que el</p>

	dinamitzador s'encarregui d'aclarir i emfatitzar que no hi ha una solució única i que totes són vàlides i correctes.
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Rompre diversos estereotips de gènere respecte a professions • Posar en pràctica competències per prendre decisions • Fomentar el treball col·laboratiu en grup i la comunicació • Potenciar el pensament, l'autonomia i la responsabilitat individual
Continguts	<ol style="list-style-type: none"> 1. El sistema educatiu 2. Adquisició de rols 3. Presa de decisions 4. Comunicació
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Fitxa <i>El cas d'en Quim</i> ○ Papers amb el nom dels diversos rols ○ Bolígrafs
Temporalització	55 minuts

Font: adaptació de Hammer et al. (2014).

SESSIÓ 7. TÈCNiques PER A LA RECERCA DE FEINA <i>Vies d'accés al món laboral</i>	
Descripció de l'activitat i desenvolupament	<p>Els alumnes de 4t d'ESO tenen l'edat suficient per poder començar a treballar. Molts d'ells, encara que segueixen estudiant, combinen estudis post-obligatoris amb alguna feina, per això, és important que, en algun moment de la seva trajectòria formativa, aprenguin i coneguin les diferents tècniques de recerca de feina pel seu futur professional.</p> <p>En primer lloc, cal que el dinamitzador introdueixi la sessió amb l'explicació dels diferents canals d'accés al mercat laboral. Per això, es pot començar explicant els canals que tenen a l'abast per a cercar feina, com les oficines de treball, serveis de col·laboració, premsa, borses de treball, xarxes de contactes, autocandidatura, etc., acompanyant l'explicació amb la visualització de diverses pàgines web, per exemple. A més també es poden introduir totes aquelles entitats que ofereixen orientació i ajuda per a la inserció laboral (veure annex 8.3.9.), indagant per les seves pàgines web a fi que l'alumnat aprengui com demanar ajuda o fer diversos tràmits en línia.</p> <p>Posteriorment, el dinamitzador pot deixar uns minuts perquè els alumnes puguin indagar de forma autònoma per internet consultant</p>

	<p>tot el que s'ha estat exposant anteriorment, i resolent dubtes si en sorgeixen.</p> <p>La segona part de la sessió consisteix en presentar i donar a conèixer els documents bàsics i necessaris per presentar una sol·licitud de feina a una empresa o institució: el Currículum Vitae i la Carta de Presentació. Cal explicar als alumnes per a què serveixen aquests, les seves característiques bàsiques i la importància de cadascun:</p> <p><i>El currículum és el document on un aspirant a una feina plasma el conjunt d'estudis, mèrits o experiències laborals que ha obtingut al llarg de la seva vida. És l'eina mitjançant la qual es jutja la idoneïtat d'un candidat per un lloc de feina, per això, ha de contemplar tota la informació que pugui resultar rellevant en un període de selecció. Mentre que, a la carta de presentació el candidat/a es presenta expressant el seu interès pel lloc de feina i també el perquè de la seva idoneïtat. Té un caràcter més personalitzat i motivacional que el currículum.</i></p> <p>Una vegada dut a terme l'explicació, es poden ensenyar exemples d'aquests o diverses aplicacions que permeten elaborar-ne en línia (com el "canva"), on hi ha plantilles amb les quals crear i personalitzar el currículum, servint d'exemple o inspiració.</p> <p>Finalment, i sempre que doni temps, es pot fer grupalment un Brainstorming dels trets bàsics que considera l'alumna que han d'incloure aquests documents (veure annex 8.3.10.)</p>
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer i identificar les vies d'accés al món laboral • Identificar els serveis i entitats d'intermediació (orientació i inserció professional) i els serveis que ofereixen • Conèixer els documents bàsics necessaris per presentar una sol·licitud de feina: currículum vitae i carta de presentació
Continguts	<ol style="list-style-type: none"> 1. Canals d'accés al món laboral 2. Entitats d'orientació i inserció professional 3. Currículum Vitae 4. Autocandidatura
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ordinador amb accés a internet i projector
Temporalització	55 minuts

Font: elaboració pròpia.

SESSIÓ 8. PLANIFICACIÓ I GESTIÓ DE LA CARRERA

Quin és el meu camí. Cloenda

<p>Descripció de l'activitat i desenvolupament</p>	<p>La darrera sessió del programa té com a objectiu principal fer una primera proposta sobre quin podria ser l'itinerari que escolliran pel proper curs, tenint en compte tots els coneixements adquirits al llarg del programa d'orientació acadèmica-professional. Per introduir la sessió, cal que el dinamitzador del grup deixi clar des de la introducció d'aquest, que tot allò que puguin decidir a la sessió no és quelcom definitiu, sinó una primera aproximació que pot canviar.</p> <p>Per a la sessió els alumnes han de treballar de forma individual, autònoma i reflexiva. Amb tota la informació que tenen, els coneixements i competències adquirides, han de pensar quin creuen que és l'itinerari que volen seguir una vegada finalitzat el 4t d'ESO. Per a la realització de l'activitat poden ajudar-se de tota la informació de les activitats realitzades, tenint en compte els seus interessos, aficions, motivacions, així com el reconeixement de les pròpies mancances. Per a aquesta primera presa de decisió poden seguir el procés que requereix, valorar els pros i contres, anotar altres alternatives, etc. Han de complimentar la fitxa corresponent a l'activitat (veure annex 8.3.11.).</p> <p>Una vegada tots han acabat, es pot posar en comú les decisions que han pres els alumnes, compartint amb la resta de companys, si volen, quina ha estat la seva decisió per al moment.</p> <p>Seguint amb el debat i amb la finalitat de concloure el programa, se'ls pot demanar a l'alumnat que reflexioni sobre el desenvolupament de tot el programa, formulant qüestions com: com valoren l'experiència general del programa; què s'emporten de les activitats realitzades; si els hi ha agradat o no; aspectes que cal millorar; quins dubtes tenen encara; si consideren que ha estat útil treballar aquest aspecte a les sessions de tutoria; etc. Aquesta reflexió els permetrà fer l'avaluació final del programa (veure annex 8.3.12.).</p>
<p>Objectius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reflexionar sobre les possibles opcions de continuació de l'itinerari acadèmic • Clarificar i resoldre dubtes de tota la informació rebuda durant el desenvolupament del programa • Fomentar la presa de decisions lliure sobre l'itinerari de cada alumne • Tancar el programa amb el consell orientador del centre
<p>Continguts</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Característiques individuals dels alumnes 2. Presa de decisions 3. Reflexions i emocions

	4. Consell orientador
Recursos materials	<ul style="list-style-type: none">○ Fitxa corresponent a l'elecció de l'itinerari○ Document del consell orientador○ Qüestionari d'avaluació final○ Bolígrafs
Temporalització	55 minuts

Font: elaboració pròpia a partir de l'adaptació del programa Rompiendo Esquemas (Agrupació del Desenvolupament Calíope).

8.3. ANNEX 3. Suport pel desenvolupament de les activitats proposades

8.3.1. Sessió 1. “El tren”

Lectura “El tren”

L’Anna i en Xavier tenen 15 anys i són dalt del tren. Comença un nou curs escolar, amb la il·lusió de sempre, amb la mandra de sempre. Ja se sap, retrobar-se amb els companys i companyes sempre ve de gust; haver de pensar a fer els deures i estudiar, potser no tant... Però aquest és un curs diferent per l’Anna i en Xavier. Fins ara, els cursos, com les parades de tren, s’han anat succeint d’una manera gairebé automàtica, sense haver de prendre decisions; després de primer venia segon, i només calia preocupar-se d’estudiar, fer la feina i tenir les coses al dia. Però això s’acaba. Ara el tren enfila cap a la darrera estació.

Un cop arribats a l’estació, caldrà que l’Anna i en Xavier decideixin què faran. El viatge no s’ha acabat. Cal decidir si agafen l’autobús, el metro o segueixen a peu. La decisió no és tan senzilla com sembla. Perquè cal saber on volen anar, per què hi volen anar, com hi volen anar i, finalment, què trobaran allà on vagin.

Però tampoc cal atabalar-se. Tenen tot un curs per davant per anar contestant aquestes preguntes, per informar-se, per acabar-se de conèixer a ells mateixos i, al capdavall, decidir la millor manera possible.

El tren engega cap a la darrera estació. L’Anna i en Xavier són a dalt del tren il·lusionats i amb una mica d’inquietud. Segurament, perquè és la primera decisió d’importància en la seva vida. Després en vindran moltes més. Més val començar bé, oi?

Per cert, coneixes algú altre que vagi en aquest tren?

Font: Puigmal, p.62.

8.3.2. Sessió 1. Fitxa sobre els nostres interessos

Contesta les següents preguntes amb sinceritat.

Característiques personals

1. Interessos vitals: què és el que t'interessa més a la vida?

- Doblers
- Fama i prestigi
- Seguretat (feina segura)
- Comoditat (viure sense problemes econòmics ni preocupacions laborals)
- Independència
- Creativitat (feina variada, amb novetats)
- Altruisme, solidaritat, treball que ajudi als altres
- Religiositat
- Relacions personals: poder estar amb gent i ser apreciat pels altres
- Qualitat de vida: poder educar-me, adquirir més cultura, etc.
- Altres:

2. Preferències personals (marca allò que et correspongui millor)

Relacionar-me amb poca gent	Relacionar-me amb molta gent
Ordre (saber sempre el que he de fer)	Anarquia (improvisació, prendre les coses com vénen, sense fer plans)
Reflexivitat (observar i relacionar, més que fer les coses)	Activitat (fer moltes coses, participar)
Medi urbà (viure a ciutat)	Medi rural (viure amb contacte amb la naturalesa)
Passo de modes (vaig a la meva, sense fixar-me massa amb els altres)	Seguir el corrent (fer com els altres, anar a la moda)

3. Trets de personalitat: com trobes que ets

Introvertit (reservat, no explic les meves coses als companys)	Extravertit (m'agrada comentar les meves coses amb els companys)
Depenent	Independent
Tímid	Decidit
Tranquil	Nerviós
Responsable	Poc responsable
Raonable (penso les coses abans de fer-les)	Impulsiu (faig el primer que em passa pel cap)

Acomodat (tendeixo a conformar-me amb el que diuen les persones majors)	Crític (poc conformista)
Imaginatiu (cerc coses i situacions noves)	Normatiu (m'adapto a les situacions)
Actiu	Passiu
Fort	Dèbil
Segur	Insegur
Sociable (m'agrada relacionar-me amb la gent)	Poc sociable (m'agrada més estar tot sol que amb la gent)
Confiat	Desconfiat
Impositiu (tendeixo a imposar el meu punt de vista)	Democràtic (tendeixo a acceptar el punt de vista de la majoria)
Afable (m'enfado poc)	Malhumorat (m'enfado amb facilitat)
Vitalista (som una persona entusiasta, faig projectes i penso fer coses noves)	Escèptic (hi ha porques coses que m'entusiasmin)

4. Afeccions, coses que t'agrada per en el temps lliure

- Activitats que es fan en contacte amb la natura
- Activitats esportives
- Activitats recreatives
- Manualitats i tecnologia
- Activitats musicals
- Fer col·leccions
- Activitats artístiques (pintura, dibuix, escultura, etc.)
- Activitats socials (reunions amb amics per xerrar, divertir-se, fer coses, etc.)
- Lectura
- Estudi de:
- Altres:

5. Crec que serveixo per... (marca totes les que consideris)

☐ Manar	☐ Pensar	☐ Crear
☐ Investigar	☐ Estudiar	☐ Realitzar tasques senzilles
☐ Obeir	☐ Resoldre problemes	☐ Negociar
☐ Ajudar als altres	☐ Dirigir	☐ Organitzar
☐ Dissenyar	☐ Xerrar en públic	☐ Relacions socials

6. Quines paraules em descriuen millor?

7. Quines qualitats positives tinc?

8. La decisió sobre què faré un cop acabi l'ESO l'he de prendre en darrer terme jo sol/a? Quin paper tindrà la meva família? I l'escola? I el grup d'iguals?

9. És possible que ara m'agradin unes professions i d'aquí a un temps unes altres?
És això negatiu o positiu? Què puc aprendre sobre l'experiència de la gent del meu entorn?
10. Què crec que necessito saber per decidir què faré després de l'ESO?

Realitat educativa

11. Marca de l'1 al 5, essent 1 el més baix i 5 el més alt, el grau d'importància que dono als següents actors:

- Notes
- Indicacions dels professors
- Opinió de la família
- Opinió dels amics

12. Com valoro les notes obtingudes fins el moment? Els resultats que tinc són els que en el fons voldria tenir?
13. Quines són les assignatures preferides, quines m'agraden més i menys? Per què?
14. Sóc una persona constant respecte a les tasques escolars?

Expectatives laborals

15. Quines són les 3 professions que més et criden l'atenció?
16. Quines són les 3 professions que m'agradaria desenvolupar un cop acabats els estudis?
17. Crec que podria dur a terme la preparació per a la professió que m'agradaria exercir?
18. Marca quina és l'opció que més s'assembla a la teva

- No m'he plantejat que faré el proper curs
- Encara no ho tinc clar però he de començar a plantejar-m'ho
- Ja ho tinc decidit
- Altres:

19. De la decisió que he pres, què és el que més em preocupa?
20. La decisió que prengui tindrà en compte els meus interessos?

8.3.3. Sessió 2. Fitxa sobre els nostres interessos

Tal vegada no t'ho has plantejat seriosament, però segur que hi ha certes activitats, així com certes matèries que t'agraden i d'altres que no t'agraden tant. Les nostres inclinacions, les preferències que tenim a l'hora de decidir o triar el que hem de fer constitueixen els nostres interessos.

És important saber quins són els teus interessos professionals perquè s'apropa el moment en què has de decidir què vols fer amb el teu futur professional. Pot ser que tinguis un munt de dubtes, però segur que saps allò que més t'agrada fer, allò que no et suposa un esforç i també allò que et dóna els millors resultats. Pensa en tot això plegat, aquestes activitats en què estàs pensant són el nucli principal dels teus interessos. T'agradaria dedicar-te a aquesta activitat de forma professional?

Hem fet una classificació de grups d'interessos en diferents blocs cada un d'aquests té relació amb unes característiques comunes i amb unes professions concretes.

Administratiu: vol dir que t'agrada el treball de "despatx", són persones molt ordenades que gaudeixen amb les tasques més bé rutinàries: passar cartes, informes, atendre el telèfon, ordenar fitxers, fotocopies, etc. Respon:

- T'agrada passar els treballs de l'institut a màquina o a l'ordinador?
- Ets ordenat/a?
- T'agrada classificar materials, fitxes, etc.?
- Quan fas un treball en grup, t'encarregues de passar-ho a net, de cercar bibliografia?
- T'agrada treballar sol/a i amb feines mecàniques?
- Quan s'organitza una festa, una excursió, etc. t'agrada portar la llista d'alumnes, de coses a comprar, els comptes, etc.?
- Escribeu tres treballs que es realitzin dins un despatx:

Aire lliure: si t'agrada l'aire lliure estimes molt la natura i les teves inclinacions es manifesten per les activitats que et permeten estar en contacte amb ella aquest és el centre dels teus interessos. Respon:

- T'agrada anar d'excursió a la muntanya, al camp o a la mar?

- T'estimes més una sortida a la natura que anar al cinema?
- T'agraden els animals?
- Gaudeixes cuidant les plantes?
- T'agrada l'assignatura de ciències naturals?
- Practiques qualche esport a l'aire lliure?
- Escriu tres professions que es desenvolupen a l'aire lliure:

Artístic: implica una gran creativitat i imaginació, creació de coses innovadores i originals. Respon:

- T'agrada dibuixar o modelar?
- T'agrada la música? Toques algun instrument?
- Visites exposicions de pintura o escultura en el teu temps lliure?
- Dediques temps a alguna d'aquestes activitats a les tardes?
- T'agrada participar en les obres de teatre, lectures poètiques o musicals que estan al teu abast?
- Et sents relaxat/da escoltant música o dibuixant?
- Escriu tres treballs que consideris "artístics":

Assistencial / Relacions personals: hi ha una disposició a ajudar i atendre a les persones, escoltar, tenir sensibilitat, tenir cura dels que ho necessiten, col·laborar i organitzar millores. Respon:

- Et diuen les teves amistats que amb tu es pot parlar per què saps escoltar?
- T'agrada cuidar nins petits?
- Ajudes als altres quan tenen problemes?
- Si hi ha qualche malalt a casa, t'agrada tenir cura d'ell?
- Si algú es fa una ferida, l'ajudes a curar-se-la?
- T'agrada ensenyar als més petits o als que necessiten ajuda?
- Participes com a voluntari en alguna entitat (monitor de temps lliure, treball de millora al barri, etc.)?
- Escriu tres professions que siguin per a ajudar a les persones:

Comercial: implica el tracte amb la gent, una bona intuïció, capacitat de persuasió. També té a veure amb la gestió de projectes, capacitat de planificació, ordres, etc. Respon:

- Tens bones idees per a treure dinars per al viatge d'estudis?
- T'agrada (o t'agradaria) ajudar al negoci familiar (o d'unes amistats)?
- T'agrada parlar amb la gent?
- Normalment les teves amistats fan el que tu els proposes?
- T'agrada intercanviar objectes?
- T'agradaria tenir el teu propi negoci?
- Escribe tres professions relacionades amb la persuasió o comercials:

Científic / Matemàtic: són persones que tenen molta curiositat pels fenòmens de la naturalesa, pel comportament dels éssers vius o que volen investigar i inventar coses noves. Els agrada fer càlculs i dominen els números. Respon:

- T'agraden els documentals de plantes i/o animals?
- Normalment, t'agrada saber com són les coses per dintre, com funcionen?
- T'agrada fer experiments?
- T'agrada l'assignatura de física o química?
- Llegeixes revistes o articles de temes científics? T'agrada investigar sobre algun tema?
- T'agrada fer càlculs i ets bo a matemàtiques?
- Escribe tres professions que siguin de tipus "científic":

Cultural / literari: és important el domini de les llengües i el gust per la lectura i l'expressió escrita. Hi ha també una necessitat de contar històries o expressar reflexions o sentiments per escrit. Respon:

- T'agraden les assignatures de llengua i literatura castellana i catalana?
- T'agrada llegir llibres en el teu temps lliure?
- Llegeixes els diaris?
- T'agrada la poesia?
- T'agrada escriure el que penses, inventar històries i poesies?
- T'agradaria treballar de periodista, escriptor, o professor de literatura?

- Escribe tres treballs relacionats amb l'escriptura:

Esportiu / actiu: interès per l'activitat física en general. Es tracta de persones que necessiten estar en moviment i constant activitat. Respon:

- Practiques algun esport amb regularitat?
- Et consideres una persona molt activa?
- T'agraden les feines que impliquen activitat física?
- T'agraden els esports de rics?
- T'agradaria dedicar-te professionalment a activitats d'aquest tipus?
- Escribe tres professions que tinguin relació amb aquest camp:

Mecànic: interès per treballs repetitius, que s'han de fer amb les mans i amb l'ús d'eines. També té a veure amb la realització de projectes. Respon:

- Normalment, repares les motos o bicicletes dels teus amics?
- T'agrada desmuntar les coses per a saber com funcionen?
- Quan s'espatlla algun petit aparell de ca teva, o una joguina mecànica l'arregles?
- T'agrada l'assignatura de tecnologia?
- Fabriques aparells de la teva invenció?
- T'agrada el treball manual en què no has de pensar?
- Escribe tres treballs relacionats amb això:

Ara que ja t'ho has mirat to, tindràs una idea més clara del camp professional on s'ubiquen els teus interessos.

1. A quin quatre has obtingut tres o més respostes afirmatives?
2. Quines professions has escrit en aquest quadre?
3. T'has plantejat alguna vegada si aquesta podria ser la teva professió en un futur?

A continuació tens un llistat de professions que estan relacionades amb els blocs d'interessos que hem treballat abans. Assenyala aquelles que més t'agraden o amb les quals et sents identificat/da:

- **Administratiu:** comptable, administrador de finques, oficines, hotels, assegurances, empreses de transport, fàbriques, secretària, telefonista, conserge, mecanografia, funcionari a una administració, empleat de banca, etc.
- **Aire lliure:** agricultor, ramader, enginyer agrònom, enginyer naval, guarda forestal, jardiner, monitor d'activitats esportives en medi obert, educador de medi obert, guia d'ecoturisme, mariner, etc.
- **Assistencial:** metges, ATS, cuidadors sanitaris, treballadors socials, treballadors familiars, mestres de primària, escoles o secundària, relacions públiques, psicòlegs, pedagogs, religiosos, animadors socioculturals, educadors, etc.
- **Comercial:** comercial a un banc, encarregat d'un supermercat o una gran superfície, agent d'assegurances, advocat, editor, encarregat a un comerç, cambrer, recepcionista, tècnic de vendes, publicitat, periodista, gestor, agències de viatge, etc.
- **Científic / Matemàtic:** químic, físic, topògraf, metge, farmacèutic, investigador, biòleg, veterinari, professor de ciències o matemàtiques, estadística, informàtic, enginyer industrial, enginyer civil, etc.
- **Cultural / literari:** actor, escriptor, sociòleg, professor d'humanitats, de llengües i/o literatura, editor, periodista, biblioteconomista, etc.
- **Esportiu / actiu:** entrenador físic, professor o mestre d'educació física, esportista professional, bomber, policia, soldat professional, monitor d'activitats esportives en medi obert, guia de turisme, animador, guia d'ecoturisme, animació d'activitats físiques i esportives, etc.
- **Mecànic:** enginyer (en general), enginyer civil, industrial, de mines, mecànic, pilot, fuster, electricista, llanterner, empleat de construcció, professor tècnic de formació professional, operador de ràdio, capità de vaixell, tècnic en mecànica d'embarcacions, empleat a una fàbrica, etc.

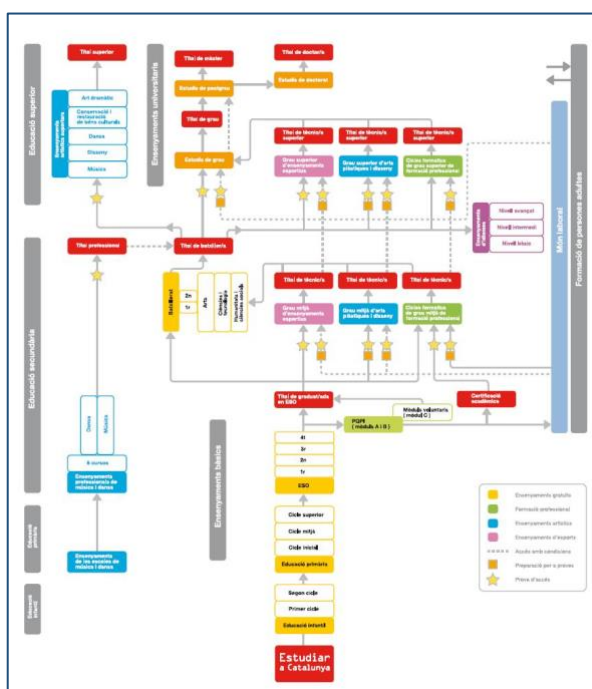
8.3.4. Sessió 3. Esquemes i mapes en relació als itineraris del nostre sistema educatiu

http://queestudiar.gencat.cat/ca/orientacio/joves/informoensenyaments/explora_mapa_destudis/ (sistema educatiu espanyol)

<http://www.caib.es/govern/organigrama/area.do?lang=ca&coduo=7> (oferta formativa de les Illes Balears)

<https://www.uib.es/es/> (Universitat de les Illes Balears)

<http://www.caib.es/sites/fp/ca/portada/?campa=yes> (oferta formativa de formació professional de les Illes Balears)

8.3.5. Sessió 5. Qüestionari presa de decisions

1. T'has separat del teu grup en un matoll on no pots distingir les petjades. No tens equip especial per fer senyals. La millor manera de contactar amb els teus companys és:
 - a. Demanar auxili en veu alta però greu
 - b. Cridar el més fort possible
 - c. Xiular fort i agudament
2. Et trobes en una zona en la que has sabut que hi ha serps. El millor que pots fer per evitar-les és:
 - a. Fer molt de soroll amb els peus
 - b. Caminar suaument sense fer soroll
 - c. Viatjar per la nit
3. Tens fam i estàs perdut enmig d'un terreny salvatge. La millor regla per saber quines plantes pots menjar, desconegudes per tu en aquell lloc és:
 - a. Provar qualsevol cosa que mengin els ocells
 - b. Provar qualsevol cosa menys les plantes amb baies de color roig encès
 - c. Posar un tros de planta sota el llavi inferior durant cinc minuts. Si no afecta, menjar-ne una mica
4. El dia és sec i calent. Tens una cantimplora plena amb un litre d'aigua; has de... Relacionar-la:
 - a. No beure fins que no t'aturis per a passar la nit i beure fins que ho consideris necessari
 - b. Beure el que consideris necessari quan ho necessitis
5. Ja t'has acabat l'aigua. Tens molta set. Finalment arribes a un rierol sec. El millor mètode per aconseguir aigua és:
 - a. Cavar en qualsevol part
 - b. Canar on hi hagi arrels de plantes i arbres a prop de la riba
 - c. Cavar en la part externa de la corba del riu
6. Decideixes sortir de la seva seguin una sèrie de torrents on hi ha aigua disponible. Arriba la nit. El millor per acampar és:
 - a. Al costat de la font d'aigua del torrent
 - b. Arribar al turó
 - c. A meitat de camí cap al cim del turó

7. Després d'una caminada curta a la recerca d'aliment, i al tornar al campament la teva llanterna il·lumina dèbilment. Es fa fosc ràpidament al bosc i no reconeixes el lloc on et trobes. Per això has de:
 - a. Retornar de seguida amb la llanterna encesa, esperant que t'il·lumini suficientment com perquè puguis distingir els punts de referència
 - b. Posar les piles a les teves axil·les per encaletir-les i col·locar-les de nou a la llanterna
 - c. Encendre la llanterna per uns segons, tractar de memoritzar l'escena, caminar en la foscor i repetir el procés
8. Estàs a una gran altura per sobre de la selva, en una elevada muntanya. Una nevada t'obliga a quedar-te a la tenda, on dorms amb el llum de gas encesa. Hi ha perill si la flama és de color:
 - a. Groga
 - b. Blava
 - c. Roja
9. Has de creuar un riu de forta corrent, pedres grans i espuma. Després de seleccionar curiosament el punt on creuar, has de:
 - a. Portar amb tu la motxilla posada i no treure't les botes
 - b. Treure't les botes i la motxilla
 - c. Treure't la motxilla però deixar-te les botes posades
10. Al creuar el riu amb l'aigua fins a la cintura i amb una forta corrent, la posició del teu cos a l'avançar ha d'estar en la següent direcció:
 - a. Riu a dalt (contra la corrent)
 - b. A través del riu
11. Estàs envoltat d'altres pedres, l'única sortida és cap a dalt. El camí és lliscadís degut a la mostra de les pedres. Has de tractar d'escalar-les, riu avall (a favor de la corrent):
 - a. Descalç
 - b. Amb botes
 - c. Amb mitjons

8.3.6. Sessió 5. Cas pràctic grupal

En grup de cinc s'han de llegir els següents casos. Creieu que els passos que ha seguit na Lúdia per prendre la seva decisió segueixen un ordre coherent? Com els ordenaríeu vosaltres?

Na Lidia ha de decidir què farà un cop acabi l'ESO. Aquí està el procés que ha de seguir per prendre la seva decisió:

- 1) Na Lidia apunta al seu quadern totes les activitats que pot seguir
- 2) Després, analitza quin és el problema o situació que implica prendre una decisió
- 3) A continuació truca a la seva millor amiga per explicar-li el que ha fet i demanar-li la seva opinió
- 4) Seguidament, na Lidia elabora una llista de pros i contres sobre cada una de les alternatives que va anotar a l'inici
- 5) Després, investiga per Internet una mica sobre cada una de les possibles alternatives
- 6) I, finalment, na Lidia pren la seva decisió

Ara, amb els mateixos grups, valoreu vosaltres les següents situacions. Quines alternatives podeu trobar? Feu una llista de pros i contres de cada una.

Situació 1: En Carles no sap quina modalitat de 4rt d'ESO escollir, si ciència i tecnologia, humanitats i ciències socials o arts.

Situació 2: N'Anna ha decidit que realitzarà un CFGM quan acabi 4rt d'ESO. Però té dubtes, ja que li agrada molt la química i creu que pot tenir moltes sortides laborals, però alhora sempre li ha cridat l'atenció la idea d'estudiar informàtica i programar en un futur els seus propis videojocs.

8.3.7. Sessió 6. *El cas d'en Quim*

En Quim és un noi de 15 anys al qual sempre li han agradat molt els animals. De fet, ara té dos cans, un moix, dues fures i un canari. Per aquest motiu, ha pensat que li agradaria ser veterinari. Per una banda, la seva mare creu que el seu fill ha de poder escollir allò que li faci més feliç, però, sabent la dificultat que suposa ser veterinari, li ha proposat fer un cicle formatiu de grau mitjà un cop finalitzi l'ESO. I, per altra banda, el pare d'en Quim és advocat i li agradaria que el seu fill continués al seu bufet un cop es faci major com el seu germà gran, i per tant, vol que en Quim estudiï per ser advocat.

A en Quim li costa molt la física i la química, i això li fa plantejar-se si podria ser veterinari, ja que no es veu capaç de fer el batxillerat de ciències. A més, no té gaire temps per rumiar, ja que aquest any acaba quart d'ESO i ha d'escollir. En Quim no sap què fer, el podeu ajudar?

Per grups de sis persones expliqueu quin itinerari podria seguir en Quim. Valoreu les diferents alternatives, elaboreu un llistat de pros i contres sobre cada una i penseu en quines possibles conseqüències poden tenir. Finalment, anoteu quina és la vostra decisió i el raonament que heu seguit. Recordeu que heu d'actuar seguint el rol que us ha tocat i que podeu utilitzar els ordenadors per buscar informació.

- Definició del problema
- Alternatives
- Pros i contres, més conseqüències
- Conclusió

8.3.8. Sessió 6. Els 6 barrets de pensar

Barret blanc	<ul style="list-style-type: none"> • Fets, números, informació • Neutral i objectiu • Verifica les informacions • Demana informació • Determina el nivell de veritat i probabilitat • No interpreta ni jutja, només constata • Separa amb claredat els fets de les creences o probabilitats • El color blanc indica la neutralitat
Barret vermell	<ul style="list-style-type: none"> • Emocions i sentiments estàtics • No necessita donar arguments ni justificació lògica als seus sentiments • Treballa amb pressentiments • Manifesta les seves emocions i les utilitza per negociar • Explora els sentiments dels altres
Barret negre	<ul style="list-style-type: none"> • Judicis negatius • Assenyala de manera objectiva tots els riscos, perills, imperfeccions i contradiccions • Analitza els motius pels quals alguna cosa pot anar malament • Pot fer preguntes negatives • No és un pensament argumentatiu • És un jutge prudent
Barret groc	<ul style="list-style-type: none"> • Pensament positiu i constructiu • Té en compte l'aspecte lògic i pràctic, els somnis, les visions i les esperances • És concret i eficaç i genera propostes, suggeriments i idees • És un optimisme amb fonament, que considera tots els casos i mira els beneficis • És un pensament creatiu amb una clara visió de futur • El color groc és el de la llum del sol • És exactament oposat al negre
Barret verd	<ul style="list-style-type: none"> • És el pensament creatiu • El seu mètode de pensament es basa en buscar alternatives i reconèixer que hi ha molts plantejaments • És provocador perquè surt de les pautes habituals i és generador d'idees • Té en compte l'atzar • Té dret a exposar idees boges, il·lògiques
Barret blau	<ul style="list-style-type: none"> • És el barret del control • Organitza el mateix pensament, com un director d'orquestra, i coordina els altres barrets • Té una visió global, de síntesi, i formula les conclusions • Planteja les preguntes adequades i defineix els problemes • És el programari del pensament • Organitza les estratègies i en fa el seguiment • Manté l'ordre a les reunions i fa respectar les regles del joc

8.3.9. Sessió 7. Entitats d'orientació i inserció professional

SOIB: servei d'ocupació de les Illes Balears que té tres oficines a Palma i una oficina a Alcúdia, Felanitx, Inca, Magaluf i Manacor. Aquesta entitat ofereix un servei d'orientació acadèmica i professional a través d'especialistes que de manera gratuïta realitzen itineraris personals als joves.

Aquest servei proporciona eines per ajudar-los en la presa de decisions respecte al seu camí professional; assessoren amb les opcions més adequades per aconseguir els seus objectius professionals tenint en compte les seves condicions personals i el seu punt de partida, ofereixen un punt d'assessorament especialitzat en convalidacions dins el sistema de qualificacions professionals i formació professional així com el seu accés. També ofereixen formació dins el propi SOIB, o dins dels centres de la CAIB, tant per a joves ocupats com desocupats. Finalment, tenen una borsa amb ofertes de feina públiques i privades. WEB: <https://soib.es/es/>

DOIP: departament d'orientació i inserció professional situat a la Universitat de les Illes Balears. És un servei adreçat als universitaris per afavorir l'ocupació d'aquests a les Illes Balears, però també hi ha ofertes per a no universitaris.

Els ofereixen diferents serveis com:

- Gestionar beques
- Publiquen i gestionen ofertes laborals
- Assessoren sobre la inserció professional
- Ofereixen models de Currículum vitae i carta de presentació
- Planificació de recerca d feina
- Ofereixen mostres de models d'autocandidatura

WEB: <https://fueib.org/doip>

PALMAJOVE: servei de l'Ajuntament de Palma que ofereix formació tals com cursos de l'ajuntament, cursos gratutits o acreditacions professionals. També ofereixen un servei de suport en la cerca de feina a l'oficina, una borsa de feina i ofertes de treball en línia. A més, ofereixen informació sobre els estudis reglats a Balears. WEB: <https://www.palmajove.es/portal/PALMAJOVE/home.jsp?codResi=4>

8.3.10. Sessió 7. *Elaboració del Currículum Vitae i Carta de Presentació*

Currículum Vitae. Ha d'incloure les següents dades:

- Dades personals: nom i llinatges, lloc i data de naixement, telèfon de contacte, adreça, fotografia (opcional)
- Formació acadèmica: titulació (estudis finalitzats), estudis complementaris, idiomes (nivell oral i escrit)
- Experiència laboral: treballs realitzats (empresa, càrrec desenvolupat, període de treball, persona de contacte per a referència, etc.)
- Habilitats: idiomes, habilitats socials, capacitats de lideratge, maneig del paquet Office, etc.
- Altres informacions: carnet de conduir, carnet de professionalització, disponibilitat de temps per viatjar, etc.

Carta de presentació. Aspectes a tenir en compte:

- Llenguatge utilitzat
- Forma de presentar-se i acomiadar-se
- Estructura: presentació, desenvolupament i tancament
- Estratègies de persuasió: per què som el millor candidat per aquest càrrec?
- Coneixements previs sobre l'empresa

8.3.11. Sessió 8. Fitxa Quin és el meu camí?

Quin és el meu camí?

Amb la informació que tens fins al moment, pensa quin creus que és l'itinerari formatiu a seguir a partir d'ara. Recorda que no és una decisió definitiva, sinó només una primera aproximació que pot anar canviant amb el temps.

Justifica amb un parell de línies quin itinerari creus que escolliràs quan finalitzis 4t d'ESO. Segons el que hagi escollit, especifica quina modalitat o especialitat, és a dir, si tens pensat fer un cicle formatiu de grau mitjà explica quina família t'interessa i més concretament quin cicle. Si prefereixes entrar en el món laboral explica quina és la professió per la qual et decantes.

A continuació, escriu breument 3 possibles alternatives, per ordre de prioritat, de tres professions que et cridin l'atenció i consideris que pots desenvolupar en el futur, i l'itinerari que has de seguir per arribar a elles.

8.3.12. Sessió 8. Qüestionari d'avaluació final del programa

Marxa amb una **X** la casella que consideris que més s'ajusta als teus pensaments:

Consideres que et coneixes a tu mateix/a després d'haver dut a terme aquest programa d'orientació acadèmica-professional?

	1	2	3	4	5	
Gens						Molt

Els continguts treballats al llarg del programa han estat clars i entenedors?

	1	2	3	4	5	
Gens						Molt

Consideres que la realització d'aquest programa t'ha resultat útil?

	1	2	3	4	5	
Gens						Molt

Ha estat connectat amb la teva realitat del dia a dia?

	1	2	3	4	5	
Gens						Molt

Recomanaries als teus companys realitzar aquest programa?

	1	2	3	4	5	
Gens						Molt

Observacions i recomanacions: